

Ἐρευνα

Η ΕΡΕΥΝΑ ΙΔΡΥΘΗ
ΤΩ 1901 ΕΝ ΟΞΦΟΡ-
ΔΗ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.
ΑΦΟΡΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΕ-
ΞΗΓΗΣΙΝ ΤΩΝ ΝΟ-
ΜΩΝ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ

Κοινωνιολογία Ἀνθρωπισμὸς Μυχιολογικαὶ Ἐπιστήμαι.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΥΨΩΣΙΝ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΧΑΡΑ-
ΚΗΡΟΣ ΕΝΤΕΤΘΕΝ
ΔΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩ-
ΝΙΚΗΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚ-
ΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ.

ΤΟΜ. Δ'.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, 1909.

ΤΕΥΧ. Γ'.

Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΞΕΓΕΡΣΙΣ.

(Ἰδιαιτέρα ἀλληλογραφία τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ ἔξ Ἀθηνῶν.)

Τὴν πρωίαν τῆς 13 Ἀυγούστου ἐγενόμην δεκτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἀξιωματικῶν παρὰ τὰς Ἀθήνας, εἰθὺς ὡς ἀνεκοίνωσα τὴν ἰδιότητά μου ὡς ἀντιπροσώπου τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ. Συνεχάρην τοὺς ἡγέτας τοῦ κινήματος διὰ τὸ ὑπόμνημά των, ὅπερ δὲν φέρει μόνον στρατιωτικὸν χαρακτήρα, ἀλλὰ καὶ λαϊκὸν. Ἄν κρίνῃ τις ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε σπουδῆς ἣτις χαρακτηρίζει τοὺς ἄνδρας ταύτους, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὅτι εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκεῖνο εἶνε αὕτη ἡ Ἑλλάς. Ἠδύχηθην αὐτοῖς ἐπιτυχίαν διότι ἂν ὑπῆρξε ποτὲ περίστασις κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ στρατὸς ἀντεπροσώπευσε τὸ ἔθνος, εἶνε ἡ περίστασις αὕτη. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀπεκρίναντο εἰς τὰς ἐκφράσεις μου, γενναιοφρόνως ἀποδύοντες εἰς τὰ πεφωτισμένα στοιχεῖα τοῦ τύπου, καὶ ἰδίως εἰς τὸ ἀναγεννητικὸν ἔργον τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ, τὴν διακέντησιν τῶν εὐγενεστέρων στοιχείων τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Ὁφείλω νὰ ὁμιλοῦμαι ὅτι πλήρης τάξις ἐπεκράτει εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἐπίπνεε πνοή τις, ἡ ὁποία ἀνεκούφιζε καὶ παρέιχε θάρρος. Ἄκραν εὐφροσύνην μοῦ προξένησεν ὅτι τοῦ κινήματος μετείχον οὐ μόνον οἱ κοινότεροι τῶν ἀξιωματικῶν, ἀλλὰ καὶ ἄνδρες οἰκογενειῶν διακριθεισῶν καὶ συγγραφείας, οἱ ἀποτελοῦντες τοὺς intellectuels τοῦ σώματος. Ὡς δὲ ἐν ἀτμοσφαιρῇ ᾧν τις ἀποβλέπει εἰς τὸ πλοῖαρχον, ἵνα ἀπὸ τῆς ὄψεως αὐτῷ ἀντλήσῃ πεποιθήσιν, οὕτω καὶ ἐγὼ προσητέμισα εἰς τὸν Ἀρχηγόν, ἵνα ἀπὸ τῆς μορφῆς αὐτοῦ εἰκάσω περὶ τῆς σοβαρότητος τῶν μελλόντων. Μετ' εὐχαριστήσεως δὲ παρετήρησα ὅτι ὁ συνταγματάρχης Ζορμπᾶς, ὁ πρωθηγέτης τοῦ κινήματος ἔφερεν ἐν ἑαυτῷ τὴν σφραγίδα, τὴν δηλοῦσαν τὸν ἀρχικὸν καὶ σπουδαῖον. Θεωρῶν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ πραγμάτων βιζικωτέρων ἐξέφρασα ἀπορᾶν διατὶ δὲν γίνεται κήρυγμα εἰς τὸν λαόν, καλοῦν αὐτὸν εἰς σύμπραξιν. Μοῦ ἀπήντησαν ὅτι ὑπερίσχυσε ἡ γνώμη, ἡ ὑπαγορευσασα νὰ μὴ κληθῇ ὁ λαός. Ὅτε ἀνεχώρησα τοῦ στρατοπέδου, εἶχε διαδοθῆ ἐκεῖ, ὅτι, πεσόντος τοῦ Ράλλη, διεδέχθη αὐτὸν κυβέρνησις ὑπηρεσιακῆ. Τὸ πρᾶγμα μὲ νῦχαρίστησεν. Ἐξελθὼν ὅμως ἔμαθα ὅτι τὸν Ράλλον διεδέχθη ὁ Μαυρομιχάλης. Τοῦτο μοῦ ἐφάνη ὅχι αἰσία οἰωνιζόμενον. Ὅχι διότι ὁ Μαυρομιχάλης εἶνε κακός, τοῦναντίον εἶνε ἔντιμος καὶ φιλόπατρις. Ἀλλὰ διότι εἶνε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοὺς παλαιούς πολιτευομένους· ἀνήκει εἰς τὴν σχολὴν τοῦ παρελθόντος. Ὁ Μαυρομιχάλης ὑπῆρξε ὁ alter ego τοῦ Δηλιγιάννη. Ἐφρόνουν δ' ὅτι τὸ κίνημα ὄφειλε νὰ στρέφεται καθ' ὅλων τῶν πρακτόρων τοῦ παρελθόντος. Διατρέχων τὴν πόλιν εἶδα ὅτι ὁ λαὸς δὲν ἐπέδειξε τὴν ζωηρότητα καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἀέμενα ἔχων ὑπ' ἄψιν μου τὴν σοβαρότητα τῶν περιστάσεων. Καὶ ἐσχυρίσθησαν μὲν οἱ ἀξιωματικοί, ὅτι δὲν ἐπεξήτησαν τὴν συνεργασίαν τῶν πολιτῶν· οὐχ ἦττον ὅμως τὸ βέβαιον εἶνε καὶ ἐπιζητούμενη αὕτη δυσκόλως θὰ ἠδύνατο νὰ προκύψῃ. Αἱ λαϊκαὶ ὀργανώσεις οὐδαμοῦ ἐφάνησαν. Αἱ μὲν Συντεχνίαι, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ δημοσιεύσεων, γενομένων ὑστερότερον, εἶχον διαιμεθῆ καὶ εἶχον ὑπακύνει εἰς τὴν ἐπιβλαβῆ ἐπιρροὴν τῶν

κωμμάτων. Ὁ δὲ Δικηγορικὸς Σύλλογος, ὁ εὐλόγως θεωρούμενος ὡς καταλέγων ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ τοὺς κρατίστους τῶν πολιτῶν, ἐφάνη κατώτερος πάσης προσδοκίας. Ὁ ὄμιλος τῶν φοιτητῶν ἔλαμψε διὰ τῆς ἀπουσίας του. Ἐν γένει τὸ κίνημα ὑπῆρξε στρατιωτικόν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἦτο καὶ στρατοκρατικόν. Εὐτυχῶς οἱ ἀξιωματικοὶ ἔγνωσαν νὰ προφυλαχθῶν ἀπὸ τῶν ἀκροτήτων, τὸ δὲ κίνημα ἠκολούθησε τὴν προσήκουσιν ὁδόν, μῆτε στρατοκρατικὸν ὑπάρξαν μῆτε ἀντιβασιλικὸν ἐκδηλωθέν. Τὸ ὅτι ἔφερε στρατιωτικὴν μορφήν, τοῦτο προέκυψεν ἀπλῶστατα ἐκ τοῦ ὅτι στρατὸς ἦτο ὁ μετασχὼν αὐτοῦ. Ἄν δὲ ἐν αὐτῷ ἐπρυτάνευσε ἡ διεκδίκησις στρατιωτικῶν αἰτημάτων, τοῦτο προήλθεν ἐκ τοῦ ὅτι πρῶτον μὲν οἱ στρατιωτικοὶ ἐν τῇ γενικότητι τῶν ἄλλων αἰτημάτων φυσικὸν ἦτο νὰ φροντίσῃσι περὶ ἑαυτῶν ἰδιαίτερος, δεύτερον δὲ ἡ πολιτικὴ κατάστασις, μάλιστα δὲ ἡ τῆς Τουρκίας εἶνε τιαυτή ὥστε νὰ φέρῃ τὰ στρατιωτικὰ ζητήματα ἐν πρώτῃ μοίρᾳ. Τὸν χαρακτήρα τοῦ κινήματος ἀπέδωκε τὸ μὲν ὁ ἡγέτης αὐτοῦ κ. Ζορμπᾶς, εἰπὼν ὅτι ὁ "ὁ στρατὸς τῶρα εἶνε μισθολόγιον, καὶ ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ σκεφθῆ πλέον ἡ Ἑλλάς ἂν πρέπη νὰ ἔχη ἢ νὰ μὴ ἔχη στρατὸν," τὸ δὲ οἱ ἀξιωματικοὶ λέγοντες ἐν ταῖς συνδιαλέξεσιν αὐτῶν ὅτι ἐκ παντὸς τρόπου δεόν ν' ἀποτρίψωμεν τὸ ὄνειδος τὸ ὁποῖον ἐνεκολάφθη καὶ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τὴν πατρίδα.

Διότι εἶνε παιδαριῶδες νὰ ἀποκρίψῃ τις ὅτι τὸ κίνημα ἰνυδέεται ἰδιαίτατα μὲ τὸν ῥόλον καὶ τὴν καθόλου πολιτικὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῷ Αἴμα. Ὁ ἡγέτης αὐτοῦ κ. Ζορμπᾶς, ὁ ἰσοῖος ἐδείχθη οὐ μόνον εὐτολμος, ἀλλὰ καὶ εὐβουλος, διέψνευσε ὅτι στρέφεται κατὰ τῆς Τουρκίας· ἐν τούτοις εὐλογον εἶνε ἐνίσχυσις τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους νὰ προκυλῇ τὴν ἀνησυχίαν τῶν γειτόνων.

Τὸ κίνημα ἀποβλέπει πρῶτιστα πάντων εἰς τὴν παρασκευὴν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος· διότι τοῦτο ὑπαγορεύει ἡ αὐτοσυντήρησις. Πρὶν ἢ τις διακοσμήσῃ ἑαυτὸν καλῶς, πρέπει νὰ λάβῃ τὴν πρόνοιαν νὰ ζήσῃ. Ἡ δ' Ἑλλάς θὰ παρέβλεπεν αὐτὴν ταύτην τὴν στοιχειώδη σύνεσιν, ἂν μὴ ἐλάβανε μέτρα κρατύσεως καὶ ἐνισχύσεως. Οὐδεὶς γινώσκει τί τέξεται ἡ ἐπιούσα. Ὁ χειμὼν αὐτός, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, θὰ ὑπάρξῃ ἐγκύμων πολλῶν ἀποτελεσμάτων, ἡ δὲ κατάστασις τοῦ τουρκικοῦ κράτους δὲν εἶνε τοιαύτη, οἷα νὰ ἐμπνέῃ ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν εἰς τὸ καθόλου κίνημα θὰ προεξέχῃ ἐπὶ τινος μῆνας ἡ στρατιωτικὴ ὄψις αὐτοῦ. Ἀλλὰ θὰ ἠπατάτο ὅστις, ἕνεκα τούτου, θὰ τὸ ἐξήγει ὡς ἀπλῶς στρατιωτικόν. Ὅχι δὲν εἶνε μόνον στρατιωτικόν. Ἐἶνε χειμῶν καὶ εὐρύτερον. Εἶνε πολιτικόν καὶ ὄχι μόνον παιδικόν, ἀλλὰ καὶ κοινωνικόν. Ἡμέρας τινὰς πρὸ τῆς ἐκδήσεως αὐτοῦ εἶχα μεταβῆ εἰς Βόλον καὶ τὰ χωρία τοῦ Πηλίου. Εἶνε ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις οἷα ἐξέγερσις ἔχει γίνεαι εἰς τὰς γυνὰς τῶν χωρικῶν καὶ ἐν γένει τῶν ἐπαρχιωτῶν. Ὁ γνωρίζων τὰ μέρη ταῦτα πρότερον, καὶ βλέπων αὐτὰ σήμερον, ἀδύνατον νὰ ἐξήγησῃ τὴν ὁλοσχερῆ καὶ χειμαρρῶδη μεταβολήν, ἡ ὁποία ἐπῆλθεν εἰς τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ φρονήματα τῶν κατοίκων. Εἰς τὰς μετέβην εἰς τὰ χωρία τῆς Ἀττικῆς. Ἰδίᾳ δὲ τὴν ὑστερίαν τοῦ κινή-

ματος ἐπεσκέφθη τὸ Μενίδι, μεγάλην κόμην πρὸς Βορρᾶν τῶν Ἀθηνῶν κειμένην. Ἐπραξα τοῦτο, διότι ἐπανειλημμένως εἶχε γραφῆ ὅτι ἡ κωμόπολις αὕτη, ἡ ἥποια θεωρεῖται ὡς ἀκρόπολις τῶν κομματάρχων, θὰ ἀπέστελλεν ἐνὶ πλοῦς πρὸς καταστολὴν τῆς λαϊκῆς ἐξεγέρσεως. Ἐν ταῦτοις ὀφείλω νὰ ἀναγνωρίσω ὅτι οὐδαμῶ ἀλλαχοῦ εἶραν ἄνδρας ἐφιειμένους μεταβολῆς τῶσον, ὅσον ἐν Μενίδι. Οἱ χωρικοὶ οὗτοι, οἱ κρινόμενοι ὡς οἱ ἀσφαλίστατοι ὑπέρμαχοι τῆς στασιμότητος καὶ τῆς ὑπερθεδρομικότητος, ἐμπνέονται τοῖναντίον ὑπὸ φιλοπαισιῶδων ἰδεῶν, παθοῦν δὲ διακινῶς τὴν ἀναγέννησιν. Ἐπειδὴ δὲ ἀμιγρῶ τὴν ἀλβανικὴν, ἠδυνήθη νὰ εἰσδύσω εἰς τὰ μύχια τῆς ψυχῆς αὐτῶν. Μὲ ἐβεβαίωσαν ὅτι ἔντως θὰ στρατοπεδεύσονται ἐνὶ πλοῦς ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν. Ἄλλ' ὄχι βέβαιον, ὡς ἐπιθυνοῦν οἱ φρατριάρχοι, ὅπως παμίσχων ἀρωγὴν εἰς αὐτοὺς, ἀλλ' ὅπως βοηθήσονται τὸ ἀρξέμενον ἔργον τῆς μεταρρηθρίσεως, ἂν ἡ ἀντίκη τὸ καλέσῃ ὅπως συμπληρωθῇ τὸ ἐργεῖμα καὶ διὰ λαϊκῆς ἐκδηλώσεως. Ἐν γένει ὁ μέλλων χρόνος πολλὰς ἐκπλήξεις θὰ παρουσιάσῃ, πλείονας ἢ ὅσων φαντάζονται οἱ πολιτευόμενοι. Ἐχει γένει ἀληθῆς τρικεμία εἰς τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν. Οἱ πολῖται ἤρχισαν πανταχοῦ νὰ σκέπτονται περὶ τῶν δικαιομάτων των, περὶ δικαιότερας φορολογίας, περὶ φορολογίας τῶν εἰσδημάτων καὶ τῶν κληρονομιῶν, περὶ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς τυραννίης τῆς πλουτοκρατικῆς ὀλιγαρχίας. Μάλιστα δὲ παιτῶν αἱ ἐργατικαὶ τάξεις ἤρχισαν νὰ κινῶνται ὡσεὶ ἀποκριόμενοι εἰς τὸ ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας θιγεκῶς κρινόμενον ὑπὸ τοῦ κ. Δρακοῦλη ἐγεγερμένον.

Τί πρὸς ταῦτα θὰ ἀντιτάξουν τὰ κόμματα;

Ἀναμφισβήτητον εἶνε ὅτι ταῦτα, εἰθὺς ἀπὸ τῆς ὑστεραίας τοῦ κινήματος, ἤρχισαν νὰ ἀντιδρῶσι καὶ ποικίλα νὰ μηχανεύονται, ὅπως ἐξουδετερώσουν τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ. Ἐν ταῦτοις ὅλα ἠμποροῦν νὰ γίνωνται περὶ ἐνὸς ὅμως πρέπει νὰ εἶνε οἱ πάντες βέβαιοι ὅτι τὸ κίνημα εἶνε ἀδύνατον νὰ ἀνασταλῇ ἢ νὰ ὀπισθοδρομηθῇ. Εἴτε δι' ἐθνοσυνελεύσεως, εἴτε δι' ἄλλης πράξεως, θὰ τεθῇ πάντως ἐπιτετέλεσται εἰς αὐτό.

Ὁ βασιλεὺς, περὶ τοῦ ὁποίου ἡ ΕΡΕΥΝΑ πολλάκις ἔγραψεν ὅτι ἀπομένει δύναμις ἐν Ἑλλάδι, παρεδύθη μὲν κατ' ἀρχὰς εἰς δυσφορίαν τινά, ἀλλά, καλῆτερον καὶ δικαιοτέρον ἀναλογισθεὶς ἐπανήλθε νῦν εἰς σκέψεις συνετωτέρας. Μέχρι τινὸς ἐδικαιολογεῖτο ἀπέχων τῆς ἀναμίξεως εἰς τὰ δημόσια· ἀλλὰ τώρα, μετὰ τὴν ἐκφάνη καὶ πανηγυρικὴν ἐκδήλωσιν, ἡ ὁποία ἐγένετο, ἂν ἐξακολουθήσῃ ἀπρακτῶν ἢ συνταγίζων τὴν τύχην του μετὰ τῶν κομμάτων, θὰ διαπράξῃ σφάλμα ἀσύγγνωστον. Ἀπὸ τῆς πανθωμολογημένης καὶ ἀναντιρρήτου νοημοσύνης αὐτοῦ ἀναμένομεν νὰ ταχθῇ μετὰ τοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἐνδύσῃ τὸ ἀρξέμενον ἔργον τῆς ἀναγεννήσεως. Βεβαίως δὲν εἶνε μικρὸν πράγμα νὰ ἐξανίσταται στρατὸς καὶ νὰ λαμβάνῃ τὴν πρωτοβουλίαν μεταβολῆς. Αὐτὸ μόνον ἄς συλλογισθῇ ὁ βασιλεὺς. Ἄς ἀναλογισθῇ ὅτι αὐτὸ σημαίνει ὅτι τὰ πράγματα εἶχον φθάσει πλέον εἰς τὸ μὴ περαιτέρω καὶ ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἔκρηξις, ἵνα μὴ προκύψῃ θάνατος.

Βεβαίως ἄλλως προσέδοκα τὸ κίνημα· βεβαίως προκριότερον θὰ ἦτο ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ νὰ ἔφερε χριστιανὴ λαϊκὴν. Οὐχ ἦττον ὅμως καὶ τοιοῦτο, οἷον προέκυψεν, ἐπῆλθε προσηκόντως καὶ ἀνταπεκρίθη εἰς γενικὴν ἀνάγκην. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὁ στρατὸς ἀναμφισβήτως εἶνε ἄξιος συγχαρητηρίων, διότι ἐγένετο ἀληθὲς ὄργανον λαϊκῆς θελήσεως. Ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν δὲν ἔχει προκύψει διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐκδήλωσις οὕτω γόνιμος εἰς ἀποτελέσματα. Εὐχηθῶμεν ἵνα οἱ Ταγοὶ τοῦ κράτους ἐκωφεληθοῦν τὴν εὐνοϊκὴν στιγμήν καὶ ἀντλήσουν ὡς οἷον τε ἐπωφελέστερα διὰ τὴν πατρίδα πορίσματα· ἀλλ' οἷαδήποτε καὶ ἂν ἐξελιχθῶν τὰ γεγονότα, ὁ λαὸς ἔχει στερεὰν τὴν ἀπόφασιν νὰ βαδίσῃ εἰς τὰ ἐμπρὸς καὶ νὰ συντελέσῃ τὸ ἔργον τῆς καθάρσεως καὶ τῆς σωτηρίας, τὸ ὁποῖον ἤρξατο ἤδη. Κακὴν ὑπηρεσίαν θὰ προσέφερον εἰς τε ἑαυτὸν καὶ εἰς τὴν οἰκογένειάν του ὁ βασιλεὺς,

μηνίων, ἀθυμῶν ἢ ἀπιστέρων νὰ ἐνστερνισθῇ τοὺς πόθους τοῦ λαοῦ. Τὸ κίνημα οὐδαμῶς στρέφεται κατ' αὐτοῦ, οὐδεὶς δ' ὑπάρχει ἐν Ἑλλάδι ὁ ἀντιβασιλικός. Οἱ ἐν Εὐρώπῃ ἱπερβαίνουν ἔντως τὸ μέτρον, διατεινόμενοι ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὑφίσταται ἔνεκα τῆς δυναστείας της. Ἀναντιλέκτως τὸ ἑλληνικὸν κράτος ὀφείλει πολλὰ εἰς τὴν Βασιλείαν του, ἀλλ' ἄδικος θὰ ἦτο ἀληθῶς ὅστις θὰ παρεγνώριζε καὶ τοὺς ἀγῶνας, τὰς θυσίας, τοὺς μύχους τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ω.

Ὄφειλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι δὲν διατιθέμεθα εἰς ἀπόλυτον ἠνυπάθειαν μὲ τὸ "κίνημα" ὅσῳ καὶ ἂν ἀναγνωρίζωμεν τὴν πατριωτισμὸν ὡς ἀναμφισβήτητον ἐλαττήριον τῶν ἀξιοματικῶν. Ἡ μεγάλη ὁμὰς τοῦ λαοῦ δὲν ἐξεφράσθη ἀκόμη· καὶ φαίνεται θεωρητικῶς νὰ ἀνταλλάξῃ μίαν ὀλιγαρχίαν ἀντὶ ἄλλης. Βεβαίως διὰ τὴν κατῆστασιν τοῦ στρατοῦ οἱ ἀξιοματικοὶ ἠδύναντο νὰ διαμαρτυρηθῶσι πρὸ πολλῶν ἐτῶν, διότι ὡς ἄνθρωποι πεπειραμένοι περὶ τὰ πολεμικὰ καὶ συνετοὶ θὰ ἔχουν ἴδει καὶ πρὸ τοῦ θεσσαλικοῦ πολέμου ἀκόμη, ὅτι ἑλληνικὸς στρατὸς δὲν ὑπῆρχεν. Ὁ πατριωτισμὸς των ἔπρεπε νὰ ἐκδηλωθῇ ἐγκαίρως, καὶ ἂν οἱ ἀξιοματικοὶ εὐρισκόν τριπλὸν πρὸ εἰκοσιετίας νὰ καταστήσουν τὴν ἀνάγκην τῆς στρατιωτικῆς συντάξεως ἐπαισθητὴν εἰς πάντας, θὰ ἀπεσθῶν τὴν συμφυρίαν ἣτις ἐπῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα των τῷ 1897. Δὲν δύναται τις ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει νὰ εἴπῃ "κάλιον ἄργι παρὰ ποτέ" διότι τῆς Ἑλλάδος ἡ θέσις σήμερον εἶνε τίσιον ἀκροσφαλῆς ὥστε πᾶσα στρατιωτικὴ διαδῆλωσις κατὰ τοῦ καθεστῶτος δύναται, ἄτε ἀργὰ γινόμενη, νὰ βυθίσῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὸ βάραθρον. Τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔχει βασιλεία ἀτομικῶς εὐνοούμενον ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν τῆς Γῆς εἶνε περίπτωσις ἀπαιτούσα μεγάλην λεπτότητα κρίσεως καὶ πορείας, προκειμένου περὶ οἷαδήποτε ἐξεγέρσεως ἣτις θὰ ἠδύναντο ἔστω καὶ πόρρωθεν νὰ ἐρμηνευθῇ ὡς ἐχθρικὴ κατὰ τοῦ βασιλέως στάσις. Ἦτο μέγα σφάλμα νὰ γίνῃ ἡ Ἑλλὰς βασιλείων, ἦτο μεγαλύτερον σφάλμα νὰ ἐξωσθῇ ὁ Ὄθων, ἦτο μέγιστον σφάλμα νὰ ἰδρυθῇ ἄλλη δυναστεία, ἀλλὰ τὸ παμμέγιστον τῶν σφαλμάτων εἰς ἃ ἡ Ἑλλὰς θὰ ὑπέπιπτε θὰ ἦτο ἡ κατάργησις τῆς παρουσίας δυναστείας. Ὅτι ἀπαιτεῖται ἡρδὴν μεταβολὴ τῶν ὑφισταμένων πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν συνθηκῶν τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἀλήθεια τὴν ὁποίαν πρῶτοι ἡμεῖς πρὸ εἰκοσιπενταετίας ὄλης, καὶ μόνον ἡμεῖς ἐπὶ δεκαετίαν ὄλην διεκηρύξαμεν δι' ὄλης τῆς δυνάμεώς μας. Τὸ τί δέον γενέσθαι διετυπώσαμεν ἐναργῶς καθ' ὄλην τὴν μακρὰν χρονικὴν περίοδον ἣτις χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς πλουτοκρατίας διὰ τῶν μεθόδων τοῦ Τρικούπη. Τὸ ὅτι χιλιάδες στρατιωτῶν ὑπήκουσαν εἰς τοὺς ἐξαναστάντας ἀξιοματικούς δηλοῖ μόνον ὅτι αἱ ἐργατικαὶ τάξεις προσηκόντως ὀδηγοῦμεναι ἠδύναντο νὰ ἐξεγερθῶσι ὅπως ζητήσωσι τὴν ἡρδὴν μεταβολὴν τοῦ καθεστῶτος. Οἱ στρατιῶται δὲν εἶνε παρὰ ἐργάται καὶ ἴσμεν βέβαιοι ὅτι αὐριοῦν ὅτε θὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν κεφαλαιούχων θὰ ἐνθυμηθῶσι τὸ μάθημα ὑπερ ἔλαβον νῦν. Ἐξέγερσις τῶν ἐργατικῶν τάξεων δὲν θὰ ἔφερε τὴν Ἑλλάδα εἰς σύγκρουσιν μὲ τοὺς ἰσχυροὺς καὶ θὰ εἶχε τὴν σύμπραξιν μυριάδων ἐργατῶν τῆς Οἰκουμένης. Τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα εἶνε ζήτημα κυρίως οικονομολογικόν, χαίρομεν δὲ ὅτι ἡ "Νέα Ἡμέρα" τῆς Τεργέστης κλίνει ὀριστικῶς μὲ τὸν ἡμέτερον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, καίτοι δὲν παραδεχόμεθα τὰς κρίσεις της περὶ τῆς καταλληλότητος τῶν προσώπων ἅτινα ὑποδεικνύει ὡς ἀρμοδίους νὰ μεταμορφώσωσι τὸ οικονομολογικὸν καθεστῶς. Ἐνὸσφ ἡ Ἑλλὰς εὐρίσκειται ὑπὸ οικονομολογικὴν δουλείαν, οὐδεμία μεταρρυθμίσις δύναται νὰ ἐπιτύχῃ, πᾶσα δὲ ἐξέγερσις θὰ εἶνε στείρα. Ἡ συναλλαγὴ θὰ βασιλεύῃ ἐνὸσφ ὑφίσταται ἡ πλουτοκρατία. Ὁ στρατὸς εἶνε φύσει στῦλος τῆς πλουτοκρατίας καὶ θὰ ἐνοοῦμεν τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀξιοματικῶν ἐὰν ἐκηρύσσονται κατὰ τῆς πλουτοκρατίας καὶ ὀργανίζονται εἰς ἐθνοφυλακίαν. Τότε θὰ ἦτο διερμηνεύς τοῦ λαοῦ.

ΤΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ.

Τὸ περὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ ἐνδιαφέρον κατέστη σήμερον τόσῳ γενικόν ὥστε εἶνε εὐνόητος ὁ πόθος πολλῶν οἷτινες μᾶς γράφουσι ζητοῦντες διατύπωσιν τινὰ τῶν στοιχείων τῆς ἐννοίας τοῦ μεγάλου τούτου κινήματος τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν οἱ πλείστοι ἐτρόμαζον ἢ ἠγανάκτου ἀκούοντες περὶ αὐτοῦ ἀντιπαρήλθεν. Ἐχω προσωπικὴν ἀνάμνησιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον αἱ προσπάθειαι μου ὅπως διεξηγήσω τὴν ἐννοίαν τοῦ σοσιαλισμοῦ ἐγίνοντο ἐν Ἑλλάδι, χώρα δηλαδὴ ἣτις ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἐν Εὐρώπῃ ἐτέλει ὑπὸ ἄκραν ἀγνοίαν περὶ τοῦ κινήματος, τότε ἀκριβῶς, περὶ τὸ 1885, ἀρχίζοντος νὰ ἐγείρῃ τὸ ζῶηρον ἐνδιαφέρον τῶν προοδευτικωτέρων χωρῶν. Διὰ τῶν ἐπομένων στοιχειωδῶν σημειώσεων ἐλπίζω νὰ καταρτίσω τὸ ἀλφάβητον, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ σοσιαλισμοῦ, χάριν ἐκείνων οἷτινες πρῶτην φοράν ἐλκύονται εἰς τὴν μελέτην τοῦ θέματος. Τὸ ἄλφα τοῦ σοσιαλισμοῦ συνίσταται εἰς τὸ γεγονός ὅτι τὸ σημερινὸν κοινωνικὸν σύστημα εἶνε φαῦλον, καὶ ὅτι ἡ κεφαλαιοκρατία ἀποτελεῖ νόσον τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ. Σοσιαλιστῆς εἶνε πᾶς ὁ διαγνώσας τὴν νόσον, καὶ ὑποδεικνύων τὸ κατ' αὐτῆς φάρμακον. Ἐν ἀπὸ τὰ συμπτώματα τῆς νόσου εἶνε ἡ πενία ἢ ὅποια μαστίζει τοὺς πλείστους μεθ' ὅλην τὴν ἀναμφισβήτητον ἰκανότητα, φιλοπονίαν καὶ ἀρετὴν αὐτῶν. Προσέτι ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ ὑπάρχει πάντοτε στρατὸς ἐργατῶν στερουμένων ἐργασίας—ὁ στρατὸς τῶν ἀέργων. Χιλιάδες ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ποθοῦτων καὶ προθύμων νὰ ἀπολαμβάνωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν δι' ἐντίμου ἐργασίας ἀδυνατοῦσι νὰ πράξωσι τοῦτο διότι τοῖς ἀπαγορεύεται. Συνέπεια ἐκ τούτου εἶνε ὅτι μέγιστος ἀριθμὸς παιδίων, ὑπὲρ ὧν ὡς μελλόντων στύλων τοῦ ἔθνους, ἔδει νὰ ὑπάρχη πᾶσα ἐγγύησις, γεννῶνται καὶ ἀνατρέφονται ὑπὸ ἀπαισίας συνθήκας, ἀνεπαρκῶς τρεφόμενα, κακῶς ἐνδύόμενα, καὶ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, εἰς τὰ βιομηχανικὰ κέντρα, ἀναγκαζόμενα εἰς μοχθηρὰν ἐργασίαν, ἢ ἀποθνήσκοντα ὡς μυῖαι, ἢ ἠλικιούμενα ὑπὸ ὄρους οἷτινες καθιστῶσιν αὐτὰ ὄχι μόνον δυστυχεῖ μέλη τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνα κατ' αὐτῆς. Εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρξη κηλὶς ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ μας, μεγαλειτέρα ταύτης; Βεβαίως ὄχι. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε δεινὴ καὶ διηνεκῆς νευρικὴ ἀνησυχία περὶ ἐξοικονομήσεως γλίσχρων μέσων ἀθλίας ὑπάρξεως, μαύρη δὲ ἀπόγνωσις ἢ ὁμοία οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου. Πῶς νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ φαινόμενον; Ὑπάρχουν τρεῖς ἐξηγήσεις. Ἡ δὲν ὑπάρχουν ἀρκετὰ χρειώδη δι' ὅλους· ἢ ὑπάρχουν μὲν ἀρκετὰ, ἀλλὰ σπαταλῶνται· ἢ, ὑπάρχει μεγάλη ἀφθονία τῶν χρειωδῶν τοῦ βίου, ἀλλὰ ὁ μηχανισμὸς τῆς κοινωνίας εἶνε τόσον πλημμελὴς ὥστε ἐπιτρέπεται εἰς ὀλίγους νὰ λαμβάνωσι πολὺ περισσότερον παρ' ὅσον τοῖς ἀνήκει, ἀφίνοντες οὕτω τοὺς πλείστους ἀνευ πόρου.

Ἡ τρίτη ἐξήγησις εἶνε ἡ σοσιαλιστικὴ ἐξήγησις. Ὅτι ὑπάρχουν ἀφθονα χρειώδη διὰ νὰ ἐπαρκέσουν ὑπὲρ ὅλων, εἶνε γεγονός ἐξηκριβωμένον ὑπὸ τὰς στατιστικὰς. Δάβωμεν τὰς ἀγγλικὰς ἐκθέσεις. Ἐξηκριβώθη ἐπισήμως ὅτι κατ' ἔτος ἐν Ἀγγλίᾳ ἀποθνήσκουν 4,000 πλούσιοι, ἀφίνοντες ἐν ὅλῳ 5 δισεκατομμύρια φράγκα. Ἀφοῦ λοιπὸν 4,000 ἄνθρωποι ἀποθνήσκουν ἐντὸς ἐνὸς ἔτους ἀφίνοντες 5 δισεκατομμύρια τὰ ὅποια δὲν ἠμπόρεσαν νὰ καταναλώσουν, εἶνε σαφὲς ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἔχοντες περισσότερα παρ' ὅσα χρειάζονται. Ὡστε βλέπομεν ἀμέσως ὅτι δὲν εἶνε ἐξ ἀνεπαρκείας τῶν χρειωδῶν τοῦ βίου ὅπου προέρχεται ἡ νόσος, ἀλλὰ εἶνε ζήτημα κατανομῆς τῶν χρειωδῶν. Μὲ ἄλλας λέξεις, ὅπως εἰς ἱερεὺς ἔλεγεν ἐσχάτως ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος “μερικοὶ τρώγουν πάρα πολὺ, καὶ οἱ περισσότεροι πεινοῦν.” Ἀλλὰ καὶ ἂν ἦτο ἀληθὲς ὅτι τὰ χρειώδη δὲν ἀρκοῦν δι' ὅλους, ἡ ἐπιστήμη μᾶς βεβαίως ὅτι εἶνε δυνατόν νὰ παραγάγωμεν ἐκ τῆς γῆς χρειώδη ἀρκοῦντα διὰ διπλάσιον πληθυσμόν. Ὑπάρχει ὁμως ἐν μέγα πρόσκομμα. Ἡ γῆ δὲν ἀνίκει εἰς τὸ ἔθνος, διότι τὸ μέγιστον μέρος τοῦ ἐδάφους τὸ κατέχουν ὀλίγα ἄτομα. Ἀντὶ τὸ ὅλον ἔδαφος νὰ εἶνε κληρονομία τοῦ λαοῦ, χρησιμεύει μόνον διὰ τὴν ἀπόλαυσιν ὀλίγων χρηματιστῶν, πρυγγήπων καὶ κηφήνων, ἐνῶ ἀφίνεται νὰ μαρανθῇ καὶ σβεσθῇ ἡ χρήσιμος ἐργασία τῆς παραγωγῆς τῶν χρειωδῶν. Ἐνταῦθα λοιπὸν ἔχομεν τὴν πρῶτην ὑπόδειξιν τοῦ αἰτίου τῆς πενίας. Ἡ ἀτομικὴ κτήσις τοῦ ἐδάφους ἀποκαλύπτεται ὡς τρομερὰ καὶ βαθεῖα πληγὴ, καὶ ὡς ἡ μόνη πηγὴ τῆς νόσου ἣτις παραλύει τὴν κοινωνίαν. Ἡ πενία εἶνε στοιχεῖον ἀπαραίτητον διὰ τὴν ὑπαρξιν τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ συστήματος· δηλαδὴ ὁ λόγος δι' ὃν ἐπικρατεῖ πενία εἶνε διότι ἡ πενία εἶνε ἀναγκαῖος ὄρος τῆς κεφαλαιοκρατίας. Ἄνευ πενίας ἡ κεφαλαιοκρατία δὲν δύναται νὰ συγκρατηθῇ. Ὁ ἐργοστασιάρχης ἔχει ἀνάγκην στρατοῦ ἀέργων ὁ ὁποῖος νὰ κρατῇ ὑψηλὰ τὰ κέρδη, χαμηλὰ δὲ τὰ ἡμερομίσθια. Αὕτη εἶνε ἡ μόνη λεωφόρος ἢ ἀκολουθοῦντες εὐρίσκομεν τὴν ἀληθῆ ἐξήγησιν τοῦ αἰτίου τῆς πενίας. Ἐνόσω ἐπιτρέπεται εἰς ἓν ἄτομον νὰ λαμβάνῃ ὑπέρογκα ποσὰ διότι κέκτηται τὰ μέσα τοῦ βιοπορισμοῦ ἄλλων, ἢ νόσος θὰ ἐξακολουθῇ καλπάζουσα. Ἐκ τῶν ρηθέντων καταδηλοῦται ὅτι μολονότι ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ σχεδὸν μυθώδης ποσότης πλοῦτου, ὑπάρχει ἐνταῦθα ἀθλιότης καὶ ἀνέχεια διηνεκῶς αὐξουσα καὶ κηλιδούσα τὸν πολιτισμόν. Ἀποβαίνει λοιπὸν ἐπ' ἀνάγκης νὰ ἐρευνησωμεν ποῖος παράγει αὐτὸν τὸν μυθώδη πλοῦτον. Ἐὰν ἡ ἐρευνα μᾶς πείσῃ ὅτι οἱ ἀπολαύοντες τὸν πλοῦτον εἶνε καὶ οἱ παραγωγεῖς του, τότε, βεβαίως, ναὶ μὲν θὰ ἀγανακτήσωμεν διὰ τὴν ἀπανθρωπίαν των, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἀνέχονται νὰ ὑπάρχη τόσῳ σκληρὰ ἀνισότης, ἀλλὰ δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀρνηθῶμεν ὅτι εἶνε δικαίωμα των νὰ διαθέτωσι

τὸν πλοῦτον τῶν ὅπως θέλουν. Ἐρευνητέον λοιπόν: Οἱ κατέχοντες εἰς χεῖρας τῶν τῶν πλοῦτον τοῦ κόσμου, τὸν παράγουν αὐτοί, ἄραγε; Ἄς ἀναλύσωμεν αὐτὴν τὴν κατηγορίαν τῶν πλουτοκατόχων ἀνθρώπων. Αὐτὴ ἡ κατηγορία διαιρεῖται εἰς τρεῖς τάξεις. Ἦν μίαν τὴν ἀντιπροσωπεύει ὁ κτηματίας, ἀντλῶν τὸν πλοῦτον ἀπὸ ἐνοίκια, τὴν ἄλλην τὴν ἀντιπροσωπεύει ὁ ἐργοδότης, ἀντλῶν τὸν πλοῦτον ἀπὸ κέρδη, καὶ τὴν τρίτην τὴν ἀντιπροσωπεύει ὁ τραπεζίτης ἀντλῶν τὸν πλοῦτον ἀπὸ τόκους. Τὰ ἐνοίκια δίδουν τὸν ἕκτον τοῦ πλοῦτου ὁ ἴποιος παράγεται κατ' ἔτος. Τὰ κέρδη δίδουν τὸ ἕν τρίτον, οἱ δὲ τόκοι τὸ ἕν πέμπτον. Διατί ἄραγε ἡ τάξις τῶν κτηματιῶν νὰ λαμβάνη τὸ ἕν ἕκτον τῆς παραγωγῆς; Δὲν ἐδημιούργησαν αὐτοὶ τὴν γῆν, ὅπως δὲν ἐδημιούργησαν αὐτοὶ τὴν ἀτμοσφαῖραν, ἢ τὸν ἥλιον. Οὐδεὶς ἀνθρώπος ἐδημιούργησεν αὐτὰ, ἀλλ' εἶνε προωρισμένα νὰ ἐξυπηρετώσι τὰς χρεῖας ὑπάντων. Κατ' οὐσίαν πᾶν ἄτομον δικαιοῦται νὰ εἶνε κτηματίας. Ἄμα δὲν εἶνε πᾶν, τότε οἷσδιήποτε εἶνε κτηματίας εἶνε σφετεριστής. Ἐὰν τεμάχιον γῆς ὑπερετιμήθη ὡς ἐκ βιομηχανικῆς κινήσεως, καὶ πάλιν τότε ἡ διαφορὰ τῆς ἀξίας ἀνήκει εἰς τοὺς αἰτίους τῆς βιομηχανικῆς κινήσεως καὶ ὄχι εἰς τὸν σφετεριστὴν τοῦ τεμαχίου. Διατί ἄραγε ἡ τάξις τῶν ἐργοδοτῶν νὰ λαμβάνη τὸ ἕν τρίτον τῆς παραγωγῆς; Δὲν θὰ ἦσαν ἐργοδοτοὶ, ἐὰν δὲν καθίστων αὐτοὺς τοιοῦτους οἱ ἐργάται. Ὅτιδιήποτε καὶ ἂν ἐπιχειρήσῃ ὁ ἐργοδότης παραγωγεὺς τοῦ πλοῦτου εἶνε ὁ ἰδρῶς τῶν ἐργατῶν. Διατί ἄραγε ἡ τάξις τῶν τραπεζιτῶν (μεθ' ὧν συμπεριλαμβάνω τοὺς τοκιστὰς καὶ τοὺς ὁμολογιούχους) νὰ λαμβάνη τὸ ἕν πέμπτον τῆς παραγωγῆς; Δὲν ἐκτελοῦν καμμίαν χρήσιμον ἐργασίαν εἰς τὴν κοινωνίαν. Αὐτοὶ ἀπλῶς προμηθεύουν τοὺς ἐργοδοτὰς μὲ κεφάλαια διὰ νὰ λάβουν τοὺς τόκους οἱ ὅποιοι εἶνε μέρος τῶν κερδῶν τοῦ ἐργοδοτοῦ, τὰ ὅποια κέρδη εἶνε προϊόν τοῦ ἰδρῶτος τῶν ἐργατῶν, οἱ ὅποιοι ἐργάται οὕτω ληστεύονται. Ἄφου ὁ τραπεζίτης οὐδὲν χρήσιμον ἔργον ἐκτελεῖ, ἄρα εἶνε σφετεριστής ἀντλῶν τὸ ἕν πέμπτον τῆς παραγωγῆς. Ἰπολογισθῆτω ὅτι ἡ ἔτησία παραγωγή τῶν ἐλλήνων ἐργατῶν εἶνε 1800 ἑκατομμύρια. Τὰ 1200 πηγαίνουν εἰς τὰς τρεῖς προειρημένας τάξεις, δηλαδὴ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν νοικοκυραίων, οἱ ὅποιοι ὡς εἶδομεν εἶνε ἐκμυζητῆρες, οὐδὲν αὐτοὶ παράγοντες. Τὰ ὑπόλοιπα 600 ἑκατομμύρια τὰ διανέμονται οἱ παραγωγεῖς τοῦ πλοῦτου, ὥστε ν' ἀναλογῆ 50 δραχμὰς τὸν μῆνα εἰς ἕκαστον, ἐνῶ ὁ μὴ παραγωγεὺς ἐξασφαλίζει ἑκατονταπλάσια. Οὐδὲν ὅμως σφάλλει τις ἐὰν ἔχη ἐνώπιον τοῦ εἰκόνα παριστώσαν ἄφ' ἑνὸς 100 ἐργάτας μοχθοῦντας ἵνα λαμβάνουν 200 δραχμὰς τὴν ἡμέραν καὶ τὰς διανέμονται ὅπως ἡμποροῦν, ἄφ' ἑτέρου δὲ ἕνα κηφῆνα ἐξασφαλίζοντα διακοσίας δραχμὰς τὴν ἡμέραν διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ μόνου. Ἄν αὐτὴ ἡ ἀδικία ἀπηγορεύετο, οἱ οἰκονομικοὶ

πόροι παντὸς ἐργάτου θὰ ἐδιπλασιάζοντο, καὶ τὸ ἔθνος θὰ ἐκέρδαινε βελτιουμένης τὸσφ σημαντικῶς τῆς θέσεως τοῦ ἐργάτου. Ἡ σημερινὴ θέσις τοῦ ἐργάτου εἶνε τοιαύτη ὥστε ἐνῶ αὐτὸς δημιουργεῖ τὸν πλοῦτον, αὐτὸς εἶνε ὁ πείσμων καὶ ὅσφ περισσότερον πλοῦτον παράγει, τὸσφ ὀλιγώτερον λαμβάνει, καὶ ἄμα κατορθώσῃ νὰ παραγίγῃ μεγάλην ἀφθονίαν, θὰ κινδυνεύσῃ νὰ ὑποθάνῃ τῆς πείνης διότι ἡ ἀγορὰ ὑπερπληροῦται χρεωδῶν, καὶ οἱ ἐργοδοτοὶ ὑποπέμπουν τοὺς ἐργάτας μέχρις οὗ καταναλωθῶν τὰ ὑπερμέτρως παραχθέντα.

Ἡ κατηγορία λοιπὸν τῶν νοικοκυραίων εἶνε τρισυπύστατος. Αἱ τρεῖς τάξεις τῆς, οἱ κτηματίαι, οἱ ἐργοδοτοὶ καὶ οἱ τραπεζίται συναποτελοῦν μίαν ἐνότητα, καὶ ἡ ἐνότης αὐτὴ ἔχει τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς, τὸ ἐνοίκιον, τὸ κέρδος καὶ τὸν τόκον, δι' ὧν ἀπορροφᾷ τὰ δύο τρίτα τοῦ ὅλου πλοῦτου, αὐτὴ οὖσα ὀλιγάρθμος, ἀφίνουσα τὸ ἕν τρίτον εἰς τὸν πολυάρθμον μοχθοῦντα καὶ παραγωγὸν τοῦ ὅλου πλοῦτου ἐργατικὸν λαόν. Εἶνε ὄντως ἡ ἀνοσία τριάς, πηγὴ κοινωνικοῦ μίσους, ἐμφυλίου πολέμου, καὶ παντοίων δεινῶν. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀνίερος πλουτοκρατία, ἡ ἔχουσα ὑπόδουλον τὴν μεγάλην καὶ μοχθοῦσαν ἐργατικὴν τάξιν. Μεταξὺ τῆς πλουτοκρατίας καὶ τοῦ ἐργατικοῦ κόσμου διεξάγεται φοβερὰ πάλη. Ἡ πάλη εἶνε οἰκονομικὴ, ἀλλὰ κατ' ἀναπόδραστον ἀνάγκην θὰ καταστῆ πολιτικὴ, διότι ἡ πλουτοκρατία τείνει νὰ κατακτήσῃ τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῆς ἐλαττόνεται ἀπὸ ἔτος εἰς ἔτος, ἐνῶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργατῶν αὐξάνει. Ἐπειδὴ τὰ συμφέροντα τῶν δύο τούτων στρατοπέδων τῆς ὀλιγαρίθμου πλουτοκρατίας ἄφ' ἑνὸς καὶ τοῦ πολυαρίθμου ἐργατικοῦ κόσμου ἄφ' ἑτέρου, εὐρίσκονται εἰς σύγκρουσιν ἔπεται ὅτι θάπτον ἢ βράδιον ὁ ἐργατικὸς κόσμος θὰ συνασπισθῆ ἵνα πολεμήσῃ κατὰ τῆς πλουτοκρατίας. Μὲ ποῖον ἐκ τῶν δύο στρατοπέδων θὰ εἶνε ἡ νίκη, εἶνε περιττὸν νὰ εἴπωμεν. Μὲ ἀριθμὸν, συνασπισμὸν, καὶ ὀργάνωσιν ὁ ἐργατικὸς κόσμος θὰ θριαμβεύσῃ συντρίβων τὴν πλουτοκρατίαν. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πλουτοκρατίας τί ποιητέον; Ἰὸ ἔργον ὅπερ ὁ ἐργατικὸς κόσμος ἔχει νὰ ἐκτελέσῃ εἶνε νὰ οἰκοδομήσῃ εὐγενέστερον, δικαιότερον, καὶ ὀλβιώτερον σύστημα ἀνθρωπίνης συμβιώσεως, ὅπως ἀντικαταστήσῃ τὸ σημερινὸν πλήρες ὀδυνῶν χίος. Ἡ κοινωνία οὐδέποτε ἀποθνήσκει. Ἄπαξ ἡ ἰσχὺς τῶν Πραγμάτων καταστρέψῃ ἐν ἔωλον καθεστὸς, νέα φύσις κοινωνικῶν βάσεων θὰ προκύψῃ. Αὐτὸ εἶνε ἱστορικὸς νόμος. Νέοι ὀργανισμοί, νέοι θεσμοί, καὶ νέα περιστάσεις θ' ἀνατελλωσιν. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ γένους ἐκπληροῦται ἀπὸ σταδίου εἰς στάδιον καὶ ἐνῶ νομίζει τις ὅτι κρημνίζομεθα εἰς φρικαλέον μέλλον, αἴφνης ἀποδεικνύεται ὅτι εἰσερχόμεθα εἰς τὸ στάδιον τῶν λαμπροτέρων ἐλπίδων μας. Πρὸ ὀλίγου εἶδομεν πῶς ἡ ἰσχὺς τῶν Πραγμάτων, ὡς ἐκ τῆς συμφύτου εἰς τὸ παρὸν

καθεστὸς σύστημα, ἐλαττόνει βαθμηδὸν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀποτελούντων τὴν πλουτοκρατίαν, καὶ αὐξάνει τὸν ἀριθμὸν τῶν παραγωγέων. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶνε οἰκονομικὴ βαθμὶς πρὸς καλητέρους ὀρίζοντας, διότι δυνάμει αὐτοῦ ἡ Ἴσχυς τῶν Πραγμάτων ἐργάζεται νὰ συγκεντρώσῃ ὀλόκληρον τὸν κοινωνικὸν πλοῦτον εἰς τὰς χεῖρας μιᾶς δρακὸς ἀνθρώπων. Τότε ἡ ἀκατάσχετος οἰκονομικὴ ὀρμὴ τοῦ ἐργατικῆς κύματος θὰ ξεσαρώσῃ αὐτὴν τὴν δράκα καὶ πάντα τοὺς δορυφόρους της.

Τὸ πρῶτον βῆμα τοῦ νέου καθεστώτος εἶνε ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν σημερινὴν μέθοδον τῆς παραγωγῆς. Ἡ μέθοδος τῆς παραγωγῆς δέον πάντως νὰ εἶνε ἐπὶ συνεργατικῆς βίσεως. Τὸ δεύτερον βῆμα εἶνε ἡ δημιουργία συντεχνιῶν, καὶ μιᾶς πανσυντεχνίας περιλαμβανούσης πάσας. Παράλληλως πρὸς ταῦτα ὁ Δῆμος καὶ τὸ Κράτος θὰ παύσῃ τὸν ἀναγκαῖον διοικητικὸν μηχανισμόν. Ταῦτα πάντα εἶνε αἱ φυσικαὶ βαθμίδες τοῦ ἐρχομένου σοσιαλισμοῦ, ἀλλὰ δὲν ἔπεται ὅτι θὰ φθίσωμεν εἰς τὴν κορυφὴν χωρὶς νὰ ἐπινοήσωμεν καὶ τεχνητὰς βαθμίδας, τῇ βοήθειᾳ τῶν ὑποῶν ν' ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς στιγμῆς. Εἶνε μέγα καὶ θεμελιώδες ἀξίωμα τοῦ σοσιαλισμοῦ ὅτι τὸ Κράτος ὀφείλει καὶ δικαιούται νὰ πράξῃ ὑπὲρ τῶν πολιτῶν του, πᾶν ὅ,τι ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ. Παραδείγματος χάριν ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία δὲν κατάρθωσε νὰ θρέψῃ τὰ τέκνα τοῦ ἔθνους, οὔτε νὰ τὰ σώσῃ ἀπὸ ἀτρύτους μόχθους κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀώρου ἡλικίας των· ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία δὲν κατάρθωσε νὰ εἴρῃ ἐργασίαν διὰ τοὺς τόσους οἱ ὅποιοι θέλουν νὰ ἐργασθῶν καὶ δὲν χρησιμοποιοῦνται. Ταῦτα λοιπὸν τὰ ὅποια ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ, ὀφείλει νὰ τὰ πράξῃ τὸ Κράτος. Δὲν συνίσταται εἰς τὰς μικρὰς ταύτας προνοήσεις ἢ μεταμόρφωσις εἰς τὴν ὁποίαν ἀφορᾷ ὁ σοσιαλισμὸς, ἀλλ' ἐκάστη τῶν προνοήσεων τούτων εἶνε καὶ εἰς κλονισμόν τῆς κεφαλαιοκρατικῆς ἀρχῆς ὅτι ἕκαστος δικαιούται νὰ συσσωρεύῃ πλοῦτον καθ' ὃν χρόνον ὁ λαὸς πάσχει. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ τέκνα τοῦ ἔθνους ὁ σοσιαλισμὸς ἀπαιτεῖ ἵνα ἅπαντα ἀνευ ἀναβολῆς τύχωσι προσηκούσης ἀνατροφῆς καὶ παιδείας, τροφῆς καὶ ἐνδυμασίας. Ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία δὲν κατάρθωσε νὰ πράξῃ τοῦτου· ἄρα ἡ πολιτεία ὀφείλει νὰ τὸ πράξῃ, δημιουργοῦσα πάσας τὰς εὐκολίας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἀρρένων καὶ θηλέων, καὶ προσέτι ἀπαγορεύουσα τὴν χρησιμοποίησιν αὐτῶν εἰς τὰ ἐργαστήρια. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν εὐρεσιν ἐργασίας διὰ τοὺς στερουμένους τοιαύτης, αὐτὴν τὴν εὐθύνην ὀφείλει ν' ἀναλάβῃ ἡ πολιτεία διότι ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία δὲν ἐπέτυχεν εἰς τοῦτο. Ἡ πολιτεία λοιπὸν ὀφείλει νὰ προνοήσῃ περὶ ἀναδασώσεως καὶ περὶ πολλῶν ἀναγκαϊοτάτων τοπικῶν καὶ ἔθνικῶν βελτιώσεων. Ὅφείλει προσέτι νὰ θεσπίσῃ ἀνώτατον ὅρον ἐργασίμων

ὠρῶν, καὶ ἐλάχιστον ὅρον ἡμερομισθίου. Μόνον διὰ τῶν μέτρων τούτων δύναται ἡ σαπρία ν' ἀναχαιτισθῇ. Προσέτι ἡ Πολιτεία ὀφείλει ν' ἀναγνωρίσῃ δικαίωμα ψήφου καὶ εἰς τὰς γυναῖκας, ἀφοῦ καὶ αἱ γυναῖκες εἶνε ἐργάτριαι. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι εἰς τὰ μέτρα ταῦτα δὲν συνίσταται τὸ μέγα Ἰδεῶδες τοῦ σοσιαλισμοῦ. Τὰ μέτρα ταῦτα εἶνε κατεπεύγουσαι μεταρρυθμίσεις ἐπουλόγουσαι τὰς δεινὰς κοινωνικὰς πληγὰς, καὶ διευκολύνουσαι τὸν μέγαν σκοπὸν τῆς μεταμορφώσεως καὶ τῆς λυτρώσεως ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀπὸ τὸ θηρίον τῆς πλουτοκρατίας.

Σοσιαλισμὸς λοιπὸν σημαίνει τὴν συλλήβδην ὑπὸ τῆς κοινωνίας κυριότητα τῶν χρειῶν τοῦ βίου. Ποῖα εἶνε αὐτὰ τὰ χρειώδη τοῦ βίου; Ἡ γῆ, τὰ ἐργαστήρια, αἱ μηχαναί, τὰ ἐργαλεῖα, οἱ σιδηρόδρομοι, ἡ ναυτιλία, τὰ μεταλλεῖα τὰ λατομεῖα, αἱ διώρυχες, καὶ πᾶν ὅ,τι ἀναγκαῖοι διὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ πλούτου. Πάντα ταῦτα ὑπὸ σοσιαλιστικὸν σύστημα, θὰ κέκτηται καὶ ἐκμεταλλεύεται πρὸς ὄφελος ἀπάντων ἢ ὅλη ὠργανωμένη κοινωνία. Ὑπὸ σοσιαλιστικὸν σύστημα ἡ κυβέρνησις τοῦ κράτους δὲν θὰ εἶνε εἰμὴ ἀπλή μηχανὴ κρατοῦσα κατ'ὀλίγα τῶν πόθων καὶ χρειῶν τῆς ὀλομελείας. Θὰ εἶνε ὑπεύθυνος εἰς τὸ ἔθνος διὰ τὴν ὀργάνωσιν πάσης βιομηχανίας ἐχούσης κοινὴν χρησιμότητα. Κατὰ συνέπειαν ἡ ὅλη γῆ, καὶ πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὰ ὑπὸ τὴν γῆν, τὰ ἐργαστήρια, καὶ ἡ ναυτιλία θὰ τελῶσιν ὑπὸ δημοκρατικὸν ἔλεγχον, ἀντὶ ὅπου σήμερον τελοῦσιν ὑπὸ τὸν ἔλεγχον ἀτόμων. Ὁ δημοκρατικὸς αὐτὸς ἔλεγχος θὰ δύσῃ τέλος εἰς τὴν ληστείαν τὴν ὁποίαν ὑφίσταται ὁ λαὸς ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦ ἀτομικοῦ ἐλέγχου. Σοσιαλισμὸς σημαίνει ἐνασχόλησιν παντὸς μέλους τῆς κοινωνίας εἰς κάτι τι χρήσιμον καὶ προσοδοφόρον, καὶ ἀνταποκρινόμενον εἰς τὴν ἰδιοφυίαν τοῦ ἐνασχολουμένου εἰς αὐτό. Ἡ κεντρικὴ Διοίκησις θὰ ἔχῃ ἔργον νὰ ἐρευνᾷ διὰ τῶν τοπικῶν ὀργάνων τῆς ἀκριβεῖς στατιστικὰς περὶ τῶν ἀναγκαϊούντων εἰς τοὺς πολίτας πραγμάτων—τροφῶν, ἐνδυμάτων, οἰκήσεως, ψυχαγωγίῶν κλπ. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ εἶνε ἐφικτὸν νὰ γίνεαι ἡ παραγωγὴ τοῦ πλούτου κατὰ τρόπον ὠργανωμένοι ἀντὶ ὅπου γίνεται σήμερον ἀναρχικῶς καὶ χαωδῶς. Ἀκριβῶς πῶς θὰ γίνεαι ἡ κατανομὴ τοῦ πλούτου, ποῖα ἢ ἀκριβῆς φύσις τοῦ μηχανισμοῦ τῆς κατανομῆς, εἶνε ζήτημα τὸ ὁποῖον δὲν ἀνήκει εἰς τὴν παρούσαν μελέτην· ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς προφητείας. Εἶνε λεπτομέρεια περὶ τῆς ὁποίας οὐδεὶς δύναται νὰ προείπη τι. Ἐν μόνον ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι πᾶς ἐκτελῶν τὸ καθήκον του, ἀνὴρ ἢ γυνή, θὰ χαίρῃ εὐπορίαν καὶ γαλήνην. Αὐτὴ ἡ δικαία ἀρχὴ θὰ διέπῃ τὸν μηχανισμόν τῆς κατανομῆς τοῦ πλούτου. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν δικαίαν ἀρχήν, ἰσχυρίζομαι, ὅτι τείνουσιν αἱ κοινωνικαὶ συνθήκαι. Περισσότερον τοῦ ἰσχυρισμοῦ τούτου οὐδεὶς δικαιούται νὰ προδικάσῃ.

Ἰκανὸν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶνε τὸ γεγονός ὅτι βαδίζομεν ταχύτατα καὶ ἀκατασχέτως πρὸς κοινωνικὸν σύστημα καθ' ὃ πᾶσαι αἱ βιομηχανίαι καὶ αἱ δράσεις τοῦ κόσμου θὰ διέπονται συνεταιριστικῶς ἀντὶ ὅπως διέπονται σήμερον ἀτομιστικῶς. Ὑπὸ τὸ ἀτομιστικὸν σύστημα διασπαθίζεται ὁ κοινωνικὸς πλοῦτος καὶ ἐξατμίζονται κολοσσιαῖα ποσὰ ὡς ἐκ τοῦ συναγωνισμοῦ. Ὑπὸ τὸ συνεταιριστικὸν σύστημα, θὰ ὑποσοβῆται τοιαύτη σπατάλη καὶ θὰ γίνεταί οἰκονομία κολοσσιαίων ποσῶν. Ἐν ἄλλαις λέξεσι, ὁ σοσιαλισμὸς θὰ φέρῃ ὀργάνωσιν τῆς βιομηχανίας, τελεσφόρον παραγωγὴν, καὶ ὑποσόβησιν πύσης σπατάλης.

Ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν, ὁ σοσιαλισμὸς εἶνε ἡ μόνη διαρρῦθμις ἧτις συνάδει πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς. Ὁ σημερινὸς ἐμπορικισμὸς ὑπαιτεῖ νοθείας, ἀπίστας καὶ ἀστοργίαν. Οἱ ἄνθρωποι γίνονται ἀνῆθικοι παρὰ τὴν κλίσιν των. Τὸ σύστημα εἶνε ἀνῆθικον, τὰ δὲ ἄτομα ἀναγκάζονται νὰ συμμορφώνωνται πρὸς αὐτό. Μόνον ὁ σοσιαλισμὸς εἶνε σύστημα ὑπὸ τὸ ὑποῖον ἕκαστος θὰ δύναται νὰ βαδίξῃ συμφώνως πρὸς ἠθικὰς ἀρχάς, διότι ὑπὸ τὸν σοσιαλισμὸν, τὰ προϊόντα τῆς παραγωγῆς δὲν θὰ θίνωνται χάριν κέρδους, ἀλλὰ χάριν χρήσεως. Ἡ κοινωνία θὰ παρήγῃ δι' ἰδίαν ἐαυτῆς χρήσιν ἐπομένως θὰ παρήγῃ μόνον τὰ ἄριστα. Σήμερον ἡ ὅλη οἰκονομικὴ ἐποχὴ μας βασιίζεται ἐπὶ συλλήψεως ἐμφύτως ἀνῆθικου, ὥστε δὲν εἶνε δυνατὸν παρὰ νὰ εἶνε ἀνῆθικος καὶ ἡ ὅλη ἀτμοσφαῖρα μας. Τὸ παρὸν σύστημα στηρίζεται ἐπὶ τῆς κλοπῆς, ὁ ἴος δὲ οὗτος τῆς ἀνῆθικότητος κατ' ἀνάγκην διαφθείρει τὸν ὅλον χαρακτῆρα τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας. Ὁ σοσιαλισμὸς εἶνε τὸ μόνον ἠθικὸν κήρυγμα διότι ἀνευδότως ἐπιζητεῖ τὴν ἄρδην μεταβολὴν τῆς τοιαύτης καταστάσεως πραγμάτων. Ἐπειτα ὁ σημερινὸς καπιταλισμὸς εἶνε ὁ αἷτιος τῶν εἰδεχθῶν πληγῶν αἷτινες μαστίζουσι τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο φύλων, εἶνε αἷτιος τῆς ἀποφυγῆς εὐαρμόστων γάμων, καὶ τῆς ἐπονειδίστου ὑγοραπωλησίας τῆς γυναικείας τιμῆς. Ὁ σοσιαλισμὸς, οὗ πρῶτος καρπὸς ἔσται ἡ οἰκονομικὴ χειραφέτησις ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, θὰ δόσῃ τέλος εἰς τὴν ἐπαίσχυντον ταύτην ἠθικὴν ἐξαχρείωσιν. Θὰ ἄρῃ τὴν οἰκονομικὴν ἀβεβαιότητα καὶ θὰ παράσχη ἐγγύησιν εἰς πάντα ἄνδρα καὶ πᾶσαν γυναῖκα περὶ ἰσοβίου εὐπορίας ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντος. Θὰ ἀνοίξῃ ἐπομένως ὀρίζοντας πρωτοφανοῦς ἐν τῇ ἱστορίᾳ κοινωνικοῦ μεγαλείου, καὶ θὰ μεταμορφώσῃ τοιοῦτοτρόπως τὸ περιβάλλον ὥστε οἱ ἐν αὐτῷ βιοῦντες καὶ δρῶντες νὰ ἀποστρέφωνται πάσας τὰς παρεκκλίσεις ἀπὸ τῆς ἠθικῆς, ὡς τὰς πύλας τοῦ Ἄδου. Ὁ σοσιαλισμὸς οὗτος ἐρχεται ἀκατάσχετος, καὶ εἶνε ἀίτητος, ἀπόρθητος, καὶ παγκόσμιος. Ἀποτελεῖ τὴν μόνην πρακτικὴν πολιτικὴν, καὶ τὴν μόνην Μεγάλην Δύναμιν ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς ὁποίας εἶνε συμφέρον νὰ ταχθῇ

πᾶσα χώρα καὶ ἐθνότης. Εἶνε ὁ τρόμος τῶν πολιτευομένων, διότι ἀριθμητικῶς εἶνε τὸ μέγιστον τῶν κομμάτων. Ὁ σοσιαλισμὸς εἶνε Διεθνὲς Κόμμα, καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην εἶνε τὸ μόνον Κόμμα ὅπερ ἔχει ἰσχὺν εἰς τὰ ἐσωτερικὰ οἰουδήποτε ἔθρους. Μοναδικὸν ὄντως κόμμα καὶ πανίσχυρον διότι ἐκτείνεται ἐπέκεινα τῶν συνόρων καὶ τῶν φραγμῶν, χαιρετίζον ὡς ἀδελφούς τοὺς ἀνθρώπους πάσης πίστεως, πύσης φυλῆς καὶ παντὸς κλίματος. Ὑπέροχον πάντων εἶνε προσέτι ὑπὸ διανοητικὴν ἔποψιν διότι περιλαμβάνει τοὺς φωστῆρας τῶν γραμμῶν, τῶν τεχνῶν, καὶ τῶν ἐπιστημῶν τῆς οἰκουμένης. Ὁ σοσιαλισμὸς ἀυξάνει ὁσημέραι καὶ ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν του ἰσχύν. Ἐν Γερμανίᾳ, οἱ σοσιαλισταὶ ἐκλογεῖς πληθύνονται καταπληκτικῶς. Ἐν Αὐστρίᾳ ἐπίσης. Ἐν Ῥωσίᾳ, Φινλανδίᾳ, Ἰταλίᾳ, Γαλλίᾳ, Σουηδίᾳ ὁ σοσιαλισμὸς κερδαίνει ἔδαφος ἰδιακόπως. Ὁμοία εἶνε ἡ θαυμασία πορεία του ἐν Ἀμερικῇ, ἐν Ἰαπωνίᾳ καὶ ἐν Κίνα. Ἀπὸ ὠκεανοῦ εἰς ὠκεανόν, καὶ ὑπὸ ἀκτῆς εἰς ἀκτῆν, τὸ κήρυγμά του ἀκούεται βροντοφωνοῦν καὶ καλοῦν τοὺς ἐργάτας τῆς οἰκουμένης εἰς τὰ ὄπλα. Ἡ μουσικὴ τοῦ θριάμβου ἀπὸ τοῦδε ἤχει. Αἱ στρατιαὶ τῶν ἐργατῶν βαδίζουσι μὲ δύναμιν ἑκατομμυρίων, ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς Γῆς. Προπορεύεται τῶν στρατιῶν ἡ Ἐρυθρὰ Σημαία τῆς Ἐλευθερίας, καὶ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν νικητῶν μία γαλουχεῖται ἀπόφασις—ἡ ἀπόφασις νὰ καταστραφῇ ὁ ἐμπορικισμὸς μὲ τὰ πονηρά του ἔργα, καὶ ἀντ' αὐτοῦ νὰ ὑψωθῇ ὁ ὑγιής, δλβιος συνεταιρισμὸς, τὴν ἐλπίδα τοῦ ὁποίου ὄλοεν περικλείουν αἱ ἀθίνατοι ἀρχαὶ τῶν σοσιαλιστῶν.

Τὸ ἔγκλημα πηγάζει ἀπὸ συνθήκας ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ τιμωρία οὐδεμίαν ἀσκεῖ ἐπίδρασιν. Πηγάζει ἀπὸ διαταράξεις τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος, καὶ ἐνώσω δὲν θεραπεύομεν τὰς διαταράξεις ταύτας τὸ ἔγκλημα θὰ ἐξακολουθεῖ ἀκμάζον. Τὸ σημερινὸν σύστημα ἐγκολάπτει εἰς τὸν καταδικασθέντα στίγμα τοῦ ὁποίου τὰ ἀποτελέσματα εἶνε ὅλως ἀντικοινωνικά. Ὁ πρῶτον καταδικὸς τείνει νὰ περιορίξῃ τὰς σχέσεις του εἰς ἀποκλειστικὸν σύνδεσμον μετ' ἄλλων ἐπίσης πρῶτον καταδικῶν, ἀσφαλίζων οὕτω ἐαυτὸν κατὰ τοῦ ἀνείδους ὅπερ θὰ προσεγίνετο αὐτῷ διὰ τῆς μείας τοῦ παρελθόντος. Τριοῦτοτρόπως σχηματίζεται ὑποδεεστέρα τις τάξις ἀνθρώπων ἐπιζημιῶν ἐαυτοῖς καὶ τῇ κοινωνίᾳ. Ἐν ταῖς φυλακαῖς μεγίστην κέκτηται σημασίαν ἡ συμπεριφορὰ τῶν Ἀρχῶν πρὸς τὸν κατὰδικον. Οἱ κανονισμοὶ δέον νὰ εἶνε τοιοῦτοι ὥστε νὰ διαφυλάσσεται ἀκέραιος ὁ αὐτοσεβασμὸς καὶ αὐτῶν τῶν τῆς τελευταίας ὑποστάθμης καταδικῶν, διότι ὁσδήποτε καὶ ἂν ἐκπέσῃ ὁ ἄνθρωπος, πάντοτε εὐρίσκειται ἐν αὐτῷ σπινοθῆρ αὐτοσεβασμοῦ, ἀρκεῖ δὲ νὰ ἐκκαυθῇ δι' ἀρμοδίας συμπεριφορᾶς ὅπως ἀναγεννήσῃ τὸ ἦθος. Ἡ μεταμόρφωσις τῆς φυλακῆς ἀπὸ ποινικοῦ τόπου εἰς τύπον βιομηχανικῆς ζωῆς, εἶνε ὁ μόνος τρόπος πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς ἀπαιτουμένης ἀρμοδίας συμπεριφορᾶς. Ὁ Σπένσερ εἰδικῶς ἐπραγματεύθη τὸ ζήτημα τῆς μετατροπῆς τῶν φυλακῶν ἐπὶ τὸ βιομηχανικότερον, προβάλλων ὅτι αἱ ποινικαὶ μέθοδοι δὲν δύναται παρὰ νὰ ἀκολουθήσωσι τὴν ἐξέλιξιν τῆς κοινωνίας ἀπὸ στρατιωτικῆς εἰς βιομηχανικὴν. Καὶ εἶνε ἄξιωμα ὅτι κατὰ λόγον τῆς ἀνυψώσεως τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος ἀνυψοῦνται ἀντιστοίχως καὶ ἡ ἐν τῇ φυλακῇ συμπεριφορὰ.

ΕΡΕΥΝΗΜΑΤΑ.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΦΙΛΙΑ.

Τὸ ἐξῆς μήνημα πρὸς τὸ ἀμερικανικὸν ἔθνος, ἀπηύθυνεν ἐσχάτως ὁ κ. Stead διὰ τοῦ ἀμερικανικοῦ περιοδικοῦ Chautauquan. Οἱ ἀναγνώσται ἐνθυμοῦνται ὅτι ὁ εἰρημένος ἐπιφανὴς ἄγγλος ἀπηύθυνε μήνημα πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος πέρυσι διὰ τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ συμβουλευῶν φιλιᾶν καὶ συνεννόησιν μεταξὺ τῶν φυλῶν τῆς Ἰλλυρικῆς Χερσονήσου τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Ἑλλάδος πρότεινόντος μίαν entente cordiale μετὰ τῆς Βουλγαρίας. Πρὸς τοὺς ἀμερικανούς, λέγει, μεταξὺ τῆς ἄλλων τὰ ἐπόμενα: "Ὁ κόσμος προβαίνει μετ' αἰεὶ αὐξούσης ταχύτητος πρὸς τὸ Ἰδεῶδες τοῦ διεθνισμοῦ. Ὁ ἀτμὸς καὶ ὁ ἠλεκτρισμὸς κατέστησαν ὅλα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου γείτονας. Ὅ,τι ὁ σιδηρόδρομος καὶ τὸ ἀτμόπλοιο ἀφῆκαν ἀνεκτέλεστον θὰ τὸ ἐκτελέσῃ ἡ ἀεροπλοία. Τὰ σύνορα θὰ ἐξαλειφθῶσι, σχεδὸν δὲ πρὶν ἢ καλὰ καλὰ ἀντιληφθῶμεν ποῦ εὕρισκόμεθα, ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἀνακαλύψῃ ὅτι εἶνε πολιτικῆ ἐνότης. Δυστυχῶς ἡ πρόοδος τῶν μηχανικῶν ἐφευρέσεων κατὰ πολὺ ὑπερηκόντισε τὴν πρόοδον τῶν διεθνῶν σχέσεων. Ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς πολιτικῆς πρόοδου πρὸς τὴν διεθνῆ δικαιοσύνην καὶ φιλιᾶν εἶνε τὸ μᾶλλον κατεπεύγον καθήκον τὸ ὁποῖον κείται ἐνώπιον τοῦ ἀνθρωπίνου Γένους πρὸς ἐκτέλεσιν. Τὸ Ἰδεῶδες τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος ἐπλήρου τὴν νεότητα τῆς Ἰταλίας διὰ θείας τινὸς δίψης μαρτυρίου. Ἐὰν τοῦτο ἦτο δυνατόν ὅταν τὸ Ἰδεῶδες ἦτο ἀπλῶς τὸ Ἰδεῶδες μιᾶς Χερσονήσου, πόσω μείζων ἢ ἑκκλησις εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν φαντασίαν ἢ γενομένη ἐν ὀνόματι τῆς ἐνότητος τοῦ πλανήτου; Ἐπεθύμουν νὰ ἀφυπνίσω τὴν νεότητα τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὸ νὰ κατανοήσῃ τὴν λαμπρότητα τῆς εὐκαιρίας ἣν ἔχει σήμερον, καὶ ἔτι μᾶλλον εἰς τὸ νὰ αἰσθανθῇ τὴν παμμεγίστην εὐθύνην ἣτις βαρύνει τοὺς ὤμους τῆς. Πρὸς τὸ διεθνὲς παγκόσμιον κράτος ἄλλα ἔθνη βαδίζουσι τυφλῶς, πλανώμενα τῆδε κακείσῃ ἀνευ πυξίδος, ἀνευ ὁδηγοῦ."

ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΑΚΜΑΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.

Περὶ σπουδαίον πραγματείαν περὶ βελτιώσεως τοῦ γένους δημοσιεύει ὁ ἐξοχος κοινωνιολόγος Γάλων ἐν τῇ Εὐγενεολογικῇ Ἐπιθεωρήσει. Ἡ ἐπομένη περικοπὴ δίδει τὰ κατ' αὐτὸν πολυτιμότερα προσόντα. Τὰ μέλη, λέγει, ἀκμαίας καὶ εὐημερούσης κοινωνίας, εἰσὶ φερέποντα, τὰ δὲ μέλη κοινωνίας εἰς παρακμὴν χωρούσης εἰσὶ νωθρά. Τὴν προοδευτικὴν κοινωνίαν διακρίνει ἡ ἐγρηγορσις τῶν μελῶν τῆς, τὸ πολυάσχολον αὐτῶν, ἡ ἡδονὴ τῶν εἰς τὸ ἐργάζεσθαι, ἡ ὀλόψυχος ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου. Τὴν παρακμάζουσαν κοινωνίαν διακρίνει ἡ νωχέλεια τῶν μελῶν τῆς, ἡ φυγοπονία τῶν, καὶ ἡ ἀπρόθυμος καὶ ἀτελής ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου τῶν. Ἐγὼ σπουδάσει τὰ αἷτια τῆς ἀστικῆς ὀλβιότητος ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις καὶ κατὰ διαφόρους διευ-

θύνσεις, τὸ συμπέρασμα δὲ εἰς ὃ ἔχω φθάσει εἶνε ἀναντίλεκτον, ὅτι δηλαδὴ τὸ κύριον τῶν αἰτίων τούτων εἶνε ἡ φερεπονία—διανοητικῆ, σωματικῆ, ἢ ἀμφότερα—συνδυαζομένη μετ' προθυμίαν πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι. Τὸ εὐερέθιστον καὶ τὸ εὐπρόσβλητον, τὸ ἀπαρνεῖσθαι δεδοκιμασμένας φιλίας ἕνεκα μικρῶν ἀφορμῶν ὁ Γάλων κρίνει ὡς συμπτώματα φυλετικῆς παρακμῆς, ἣν δύναται ν' ἀναχαιτίσῃ ἢ βεβουλευμένη ἀντίστασις κατὰ τῶν εἰρημένων συμπτωμάτων, δηλαδὴ ἡ αὐτοκράτησις.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΜΥΧΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ.

Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ὁ ἱερεὺς Τύρρελ ἔδωκεν εἰς δημοσίευσιν ἄρθρον οὗ ἡ οὐσία εἶνε ἡ ἐξῆς: Ἡ διαφορὰ μεταξὺ θρησκείας καὶ ἠθικῆς εἶνε ὅτι ἡ θρησκεία ἔχει ὡς διακριτικὸν τῆς χαρακτηριστικὸν τὴν πίστιν ὅτι ὑπάρχει ἄλλος κόσμος, καὶ τὴν προσπάθειαν τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς αὐτὸν. Τρεῖς εἶνε οἱ παράγοντες τῆς θρησκείας, ὁ ἱστορικός, ὁ μυχιολογικός, καὶ ὁ ὀρθολογικός, ἀντιστοιχοῦντες πρὸς τὰ τρία στάδια τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως. Κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον ὁ ἀνθρώπος εἶνε, ὡς τὸ παιδίον, ἡ ὁ βάρβαρος, ἀφωσιωμένος εἰς τὸ τυπικὸν καὶ τὴν παράδοσιν. Κατὰ τὸ δεύτερον ἐμβαθύνει εἰς τὴν προσωπικὴν τοῦ πείραν, καὶ τέλος διαλογίζεται συνδυάζων τὴν παράδοσιν καὶ τὴν πείραν. Ἐκαστον ὅμως τῶν τριῶν τούτων στοιχείων τῆς θρησκείας διάκειται εἰς κάποιαν ἀντιπάθειαν πρὸς τὰ ἄλλα δύο, καὶ ἐὰν ἀφεθῇ εἰς ἑαυτό, τείνει ν' ἀπαλλαχθῇ ἀπ' αὐτῶν καὶ νὰ ἐξελιχθῇ εἰς ἐκτρωματικὸν τι καὶ δύσμορφον. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη ἐνοποιητικῆς προσπάθειας ὅπως τηρῶνται ἕκαστον καὶ ὅλα ἐν ταῖς οἰκείαις θέσεσιν αὐτῶν. ὁ ἱστορικός παράγων ἔχει τὰς ἀξιώσεις του, καὶ ὁ ὀρθολογικός ἐπίσης, ἀλλὰ ποιὰ τις προτίμησις εἶνε παραχωρητέα εἰς τὸν μυχιολογικόν. Οὐχ ἦττον ὅμως τὸ μυχιολογικὸν στοιχεῖον χρήζει ἐπισχέσεως ἐκ μέρους τοῦ ἱστορικοῦ καὶ τοῦ ὀρθολογικοῦ. Ἡ μυχιολογία ὅμως δὲν ἀπαιτεῖ καταφράνησιν τοῦ σώματος ἢ τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἢ τῆς ἐπιστήμης. Ἄρκει νὰ ἐνθυμώμεθα ὅτι ὁ ἀνώτερος βίος τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ὁ βίος τοῦ Συνόλου ὑπερ ζῆ ἐν αὐτῷ, ἀκριβῶς ὡς ὁ κατώτερος βίος του (ὁ καθαρῶς φυσιολογικός) εἶνε ὁ βίος τοῦ εἶδους ὅπερ ζῆ ἐν αὐτῷ. Διὰ νὰ εἶνε μία πράξις ἠθικῆ, πρέπει νὰ ἐκπορεύεται ἐκ τῆς ἡμετέρας συναισθήσεως περὶ ταυτότητος καὶ ἀλληλεγγύης μετ' τὸ Σύνολον, οὗ τὰ συμφέροντα εἶνε τὰ ἀληθέστερα συμφέροντα ἐκάστου ἡμῶν. Ἐν ἄλλαις λέξεσι διὰ νὰ εἶνε μία πράξις ἠθικῆ, πρέπει νὰ ἐκπορεύεται ἐκ τῆς ἀγάπης μας πρὸς τὸ Σύνολον, πρὸς τὸν Θεόν. Τίς, λοιπόν, ἡ σχέσις τῆς μυχιολογίας πρὸς τὴν ἠθικὴν; Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀπλή ἠθικὴ πολλάκις εἶνε χείρων τῆς ἀνηθικότητος, καὶ ὅτι ἄλλοι εἰσὶν οἱ σκοποὶ τῆς θρησκείας, καὶ ἄλλοι οἱ τῆς ἠθικῆς. Ὁ ἀδρότερος ἠθικός βίος τείνει νὰ καταστῇ σύ-

στημά τι ἐγκοσμίου διαγωγῆς. Ἐὰν ὁ τόνος τοῦ βίου δέον νὰ εἶνε βαθὺς καὶ πλούσιος, ὄχι τραχὺς καὶ μεταλλικός, χρήζει ἰσχυρὰν δύσιν μυχιολογίας, μίαν ἔμμονον συναίσθησιν, ἢ ὑποσυναίσθησιν, τοῦ ὑπεργείου καὶ τοῦ ἀπείρου, τοῦ σκότους ὅπερ περιτοιχίζει τὴν μικρὰν ἡμῶν σφαιρα φωτός. Χρήζει τῆς ταπεινοφροσύνης ἐκείνης ἣτις γεννᾶται ἐκ τῆς συναισθήσεως τῶν στενῶν, ἐφημέρων, καὶ ἐξηρητημένων ὀρίων μας, καὶ ἦν εὐρίσκομεν ἐς τὸν Σωκράτη, εἰς τοὺς ἔλληνας δραματικούς, εἰς τὸν Δάντην καὶ εἰς τὸν Σαίξπηρον, καὶ αἰετῆς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀγροίκος καὶ ἐπαρχιώτης μὲ ἕκαστον βῆμα τῆς προόδου του. Ἄνευ τῆς ταπεινοφροσύνης ταύτης, ἡ ἠθικὴ εὐκόλως καθίσταται φαρισαισμός, καὶ ἐπικινδυνωτέρα εἰς τὸ ἦθος παρὰ αὐτὴ ἡ ἀνηθικότης.

Ο ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ

Γράφων ἐν τῇ Τριμηναίᾳ Ἐπιθεωρήσει ὁ σίρ Ρ. Γίφφει περὶ τοῦ πλοῦτος τῶν ἐθνῶν, λέγει ὅτι ἡ Ἀγγλία δὲν εἶνε πλέον ἢ μόνη πλουσία χώρα τοῦ κόσμου. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουσι καὶ πληθυσμὸν μείζονα καὶ πλοῦτον, ἡ Γαλλία δὲν ὑπολείπεται πολὺ τῆς Ἀγγλίας, ἡ δὲ Γερμανία εἶνε ἴση περίπου μὲ τὴν Γαλλίαν ὡς πρὸς τὸν πλοῦτον καὶ κατὰ 50% πολυπληθεστέρα. Ἄλλ' ὁ πλοῦτος τῆς Γερμανίας ἀυξάνει καταπληκτικῶς. Κατὰ τὴν μελέτην τοῦ κ. Ὀγγ ὁ γερμανὸς ὑπουργὸς τῶν ἀποικιῶν κ. Δέρνβουργ ὑπολογίζει τὴν ἀύξησιν κατὰ τὴν εἰκοσαετιαν 1884—1904, εἰς 30 δισεκατομμύρια μαρκῶν. Ὁ κ. Σταίνμαν-Βοῦχερ ἐν προσφάτῳ πραγματείᾳ του βεβαιοῖ ὅτι ἐνῶ πρὶν τῆς μὲν Γερμανίας ὁ ἐθνικὸς πλοῦτος ἦτο 200 δισεκατομμύρια, τῆς δὲ Ἀγγλίας 250, σήμερον τῆς μὲν Γερμανίας εἶνε 350 δισεκατομμύρια, τῆς δὲ Ἀγγλίας 300. Τοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς ἐπιβεβαιοῖ καὶ ὁ καθηγητὴς Δέλβρουκ, ὅστις εἶνε αὐθεντία. Ὁ αὐτὸς βεβαιοῖ ὅτι ὁ γερμανὸς σήμερον φορολογεῖται ὀλιγώτερον τοῦ ἀγγλοῦ, τοῦ γάλλου, τοῦ ἀμερικανοῦ, τοῦ ἰταλοῦ. Οἱ φόροι οὖς πληρῶνει ὁ ἀγγλος εἶνε διπλάσιοι τῶν φόρων οὖς πληρῶνει ὁ γερμανός. Ὁ ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος φόρος ἐν Ἀγγλίᾳ μὲν ποικίλλει μεταξὺ 4% καὶ 5%, ἐν Γερμανίᾳ δὲ μεταξὺ ½% καὶ 4%. Ὁ ἐπὶ τοῦ οἰνοπνεύματος ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπολογίζεται εἰς 22 φράγκα κατὰ κεφαλὴν, ἐν Γερμανίᾳ εἰς 5½. Ὁ ἐπὶ τοῦ καπνοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ εἶνε 8 φράγκα κατὰ κεφαλὴν, ἐν Γερμανίᾳ 2. Ὁ ἐπὶ τῶν κληρονομιῶν ἐν Ἀγγλίᾳ εἶνε εἰκοσαπλάσιος τοῦ ἐν Γερμανίᾳ κατὰ κεφαλὴν. Τὸ ἐθνικὸν χρέος τῆς Γερμανίας εἶνε μέγα, ἀλλὰ ἐπιβάλλει βάρη κατ' ἄτομον ἔλασσαν παντὸς ἄλλου ἔθνους—τὸ ἡμισυ ἢ ἐν Γαλλίᾳ.

ΑΙ ΙΣΠΑΝΙΔΕΣ.

Κατὰ μέγα μέρος αἱ τελευταῖαι ταραχαὶ ἐν Ἰσπανίᾳ εἰσὶν ἔργον τῶν γυναικῶν. Ἀπὸ τῶν μαυριτανῶν χρόνων αἱ ἰσπανίδες ἀπεδείχθησαν

δειναὶ μαχήτριαι, γνωστὸς δὲ εἶνε ὁ ἡρωϊσμός τῆς Μαρίας Μονρόης ἣτις ἐπὶ κεφαλῆς εἴκοσιν ἰππέων, τὸν πέμπτον αἰῶνα ἐπολέμησε ἐκδικήσασα τὸν θάνατον δύο υἱῶν της. Ἠκολούθησε τοὺς φονεῖς εἰς τὴν Πορτογαλίαν, προφθίσασα δὲ αὐτοὺς ἀπέκοψε τὰς κεφαλὰς των καὶ τὰς ἐκόμισεν ὡς τρόπαια ἐκ τῆν Σαλαμύγκαν, θέσασα αὐτὰς ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν υἱῶν της. Ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ ἰσπανικοῦ μεγαλείου αἱ γυναῖκες ἔχαιρον πολιτικὰ δικαιώματα, πολλὰς δὲ ἐπλήρωσαν ὑψηλὰς θέσεις τοῦ κράτους. Αἱ ἐργάτιδες τῆς Ἰσπανίας εἶνε λίαν νοήμονες καὶ ἔχουσιν ἰσχυρὰς πεποιθήσεις. Εἰς πολλὰς ἀπεργίας καὶ βιομηχανικὰς συρράξεις, νεαραὶ ἰσπανίδες ὑπῆρξαν αἱ ὑποκινήτριαι, συχνὰ δὲ εἰσὶν ἡγέτριαι τῶν ἐργατικῶν κινήματων. Αἱ χωρικαὶ εἰσὶν ἐξόχως εὐρωστοὶ, καὶ ἐργατικά. Φημίζονται διὰ τὸ εὐπλαστον τοῦ σώματος καὶ τὸ εὐεῖδὲς τῆς μορφῆς. Εἰς ὅλας τὰς πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς ζυμώσεις αἱ γυναῖκες τῆς Ἰσπανίας τίσσονται πάντοτε μετὰ τῶν μεταρρυθμιστῶν καὶ νεωτεριστῶν. Ἐν τῇ οἰκογενειακῇ ἐστία λέγεται ὅτι αἱ ἰσπανίδες εἶνε εὐδαιμονέστεραι τῶν γυναικῶν οἰασδῆποτε ἄλλης χώρας τῆς Εὐρώπης, τυγχάνουσαι πύσης τιμῆς παρὰ τῶν ἀνδρῶν. Ὁ ἰσπανὸς εἶνε στωϊκῆς ἰδιοσυγκρασίας, καὶ ἀδιάφορος εἰς ἀνέσεις ἢ κακουχίας. Ἐν συνόλῳ ὁ ἰσπανικὸς χαρακτήρ εἶνε καρτερικός, ἀλλ' ὄχι συμπαθὴς δι' ἀλλότριον ἄλγος.

Ο ΡΩΣΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡ.

Κατὰ τὸν ἐρευνητὴν κ. Μαυρίκιον Βαίριγκ, ὁ χαρακτήρ τῶν χωρικῶν τῆς Ῥωσσίας εἶνε γηθόσυνος καὶ γοητευτικός. Ὁ Ῥωσσικὸς χαρακτήρ ἔχει στοιχεῖον εὐδαιμόνου συναινέσεως καὶ ἀποδοχῆς τοῦ ἀναποδρίστου. Ἐχει τὴν ιδιότητα νὰ προσαρμόζεται μὲ οἰασδῆποτε περιστάσεις, ὅσῳ δῆποτε δυσαρέστους, καὶ τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο δὲν εὐρίσκεται παρ' ἄλλῳ τινι λαῷ. Οἱ Ῥωσσοὶ κέκτηνται τὸ τύλαντον νὰ ἀντλῶσι τὸ ἄριστον ἐξ οἰασδῆποτε καταστάσεως πραγμάτων, εἶνε δὲ τοῦτο χάρισμα οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἀναπτυνγμένον εἰς τόσῳ μέγαν βαθμόν. Τὸ θέλητρον τοῦ Ῥωσσικοῦ βίου εἶνε ἡ ἀπλότης του, καὶ ἡ ἀπ' αὐτοῦ ἀπουσία πύσης θορυβοποιοῦ ἐξάψεως καὶ πύσης προσποιήσεως. Τὸ θέλητρον τοῦ Ῥωσσικοῦ χαρακτήρος εἶνε ἡ ἀγαθότης του καὶ ἡ ἀπουσία πύσης ὑποκρισίας. Σημειωτέον ὅτι τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα ἄτινα ἐν τῷ δημοσίῳ βίῳ παράγουσι χαλαρότητα, ἀταξίαν, διαφθοράν, ἀθαιρεσίαν καὶ ἐλαστικότητα συνειδήσεως, ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ παράγουσιν ἀποτελέσματα διαφόρου φύσεως, οἷον οἴκτον, φιλανθρωπίαν, φιλοξένιαν καὶ ἀφιλαυτίαν. Τὸ αἰσθημα τοῦ οἴκτου εἶνε τὸ μέγιστον χάρισμα ὅπερ κέκτηται τὸ Ῥωσσικὸν ἔθνος. Αὐτὸ εἶνε καὶ ὁ θεμελιώδης παράγων τῆς Ῥωσσικῆς φιλολογίας. Εἶνε τὸ πολῦτιμον κληροδότημα καὶ ἡ πολῦτιμος συμβολὴ τῶν Ῥωσσων συγγραφέων εἰς τὴν φιλολογίαν τοῦ

κόσμον. Εἶνε τι ὅπερ οἱ ῥῶσσοι, καὶ οὐδεὶς ἄλλος λαός, ἔδωκαν ἡμῖν.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΣ.

Ὁ καθηγητὴς τῆς ἑλληνικῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Κανταβρυγίας, κ. Ὁσκάρ Βρύουνγκ, γράφει αὐστηρῶς ἐναντίον τοῦ ἀθλητισμοῦ οἷως σήμερον ἐνεργεῖται. Δὲν προάγεται δι' αὐτοῦ οὔτε ἡ ἠθικὴ οὔτε ἡ υγεία. Ἄφ' ἑτέρου ὁ ἀθλητισμὸς δὲν συντελεῖ εἰς τὴν μόρφωσιν σθεναροῦ χαρακτήρος, οὔτε παρέχει τὰ ἐφόδια πρὸς διεξαγωγὴν τῆς πάλης τοῦ βίου. Ὁ ἀθλητισμὸς τείνει νὰ ἐξαίρῃ ἐν ψευδὲς ἰδεώδες, εἶνε δὲ συχνὰ ἐπικίνδυνος ὡς λεπτεπίλεπτος φάσις ἀπολαύσεως. Ὁ βοερικὸς πόλεμος ἀπέδειξε ὅτι οἱ ἀθλητικώτατοι ἀξιωματικοὶ τοῦ ἀγγλικοῦ στατοῦ, καίπερ πλήρεις τόλμης καὶ ὀρμῆς, ἦσαν ἐλλιπεῖς ὅσον ἀφορᾷ τὴν διανοητικὴν ἐκείνην ἀσκήσιν ἣτις πάντοτε ἀποτελεῖ τὸν ἀποφασιστικὸν παράγοντα εἴτε ἐν πολέμῳ εἴτε ἐν εἰρήνῃ. Ὁ κόσμος ἀπεθαύμασε καὶ ἐμμήθη τὸν ἀγγλικὸν φιλαθλισμὸν ἀλλὰ ἀπὸ τεσσαρακονταετίας προέκυψε νέα μάθησις οἰσθηλατήσασα τὰς ομάδας τοῦ λαοῦ. Οἱ ἠγέται τοῦ δημοκρατισμοῦ σήμερον ἀντλοῦσι τὴν ἐμπνευσίν των ὄχι ἀπὸ τοὺς κλασικοὺς συγγραφεῖς ὡς ἄλλοτε, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Σαιξπήρου. Δὲν ἔμαθον τὸν Ὁμηρον, τὸν Βιργίλιον, καὶ τὸν Ὁράτιον, καὶ δὲν ἠσκήθησαν εἰς τὴν σύνθεσιν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν στίχων. Ἄλλ' ἐμελέτησαν καλῶς τὸν συγγραφέα ὅστις εἶνε ὁ προφήτης τῆς μαθήσεώς των. Ὀλίγοι ἀντελήφθησαν ποίαν θέσιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον λαμβάνει ὁ Σαιξπήρος ἐν μέσῳ τοῦ ἀγγλικοῦ ἔθνους. Ὁ Σαιξπήρος ἐκτελεῖ διὰ τοὺς ἄγγλους τὴν λειτουργίαν ἣν ἐξετέλει ὁ Ὁμηρος διὰ τοὺς Ἕλληνας. Ὁ Ὁμηρος ἦτο ἡ Ἱερὰ Γραφή, καὶ πλείον Ἱερὰς Γραφῆς, διὰ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος· ὁ Σαιξπήρος εἶνε ἡ βύσις καὶ ἡ πηγὴ τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ. Ὁ Ματθαῖος Ἀρνολδ μᾶς ἐδίδαξε ὅτι ἡ μίθησις ἔχει δύο πηγὰς—τὸν Ἑβραϊσμὸν καὶ τὸν Ἑλληνισμὸν. Ἡ Παλαιὰ Γραφή διαμένει παρὰ τοῖς ἄγγλοις τὸ θησαυροφυλάκιον τῆς πνευματικῆς γνώσεως. Ἀλλὰ πηγὴ ἑλληνισμοῦ διὰ τὸν ἀγγλικὸν λαὸν εἶνε ὁ Σαιξπήρος. Ὁ Σαιξπήρος εἶνε διὰ τοὺς ἄγγλους ὅ,τι ὁ Δάντης διὰ τοὺς ἰταλοὺς· ὅ,τι ὁ Γκαῖτε διὰ τοὺς γερμανοὺς, μολονότι καὶ οὗτοι ἀντλοῦσι μέγα μέρος τῆς μαθήσεώς των ἀπὸ τὸν Σαιξπήρον. Σήμερον εὐρισκόμεθα ἐν τῷ μέσῳ μεγάλης φιλολογικῆς ἀφυπνίσεως τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ. Νεαὶ πηγαὶ γνώσεως ἀνεώχθησαν αὐτῷ, καὶ ὁ ἀγγλικὸς δημοκρατισμὸς ποτίζεται ἐξ αὐτῶν. Ἄλλοτε ἠγόραζον βιβλία μόνον οἱ εὐπατρίδαι καὶ οἱ πλούσιοι· σήμερον αἱ ἐργατικαὶ τάξεις ἐκληρονόμησαν τὸ προνόμιον τοῦτο. Ἐκδόσεις κλασικῶν συγγραφέων πωλοῦνται κατὰ ἑκατομμύρια ἀντιτύπων. Τὰ μεγάλα ἀριστουργήματα τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς μουσικῆς πωλοῦνται ἀντὶ

εὐτελεστάτων τιμῶν. Οἱ τεχνίται τῆς Βιρμυγκύμης, ἣτις εἶνε τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Ἀγγλίας, εἶνε οἱ ἐνδελεχέστεροι ἀγορασταὶ βιβλίων, καὶ εἶνε ὅλοι μὲ παιδευσιν, εἰδότες πολλὰ τῆς καλλιτεχνίας καὶ τῶν γραμμάτων.

ΓΕΡΜΑΝΟΓΑΛΛΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΙΣ.

Λίαν ἀξιοσημεῖωτος εἶνε ἡ ἐν Βερολίνῳ γενομένη ἐσχάτως ὁμιλία τοῦ βαρῶνου d'Estournelles de Constant, σκοποῦντος δι' αὐτῆς νὰ ἀποδείξῃ πόσῳ πατριωτικὸν ἔργον τῆς τε Γαλλίας καὶ τῆς Γερμανίας θὰ ἦτο μία προσέγγισις μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν. Θὰ ἦτο, λέγει, ἡ σωτηρία ἀμφοτέρων διότι ἐκ τῆς τοιαύτης προσεγγίσεως ἐξαρτᾶται ἡ ἀσφάλεια αὐτῶν, καὶ ἡ ἀσφάλεια προσέτι πασῶν τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν. Ἡ προσέγγισις δὲν εἶνε ἀπλῶς ἀναγκαία ἢ ἐφικτή, ἀλλ' εἶνε ἀναπόδραστος. Ἡ ἐφεκτικότης ἢ ἐπιβληθεῖσα εἰς τοὺς γάλλους κατὰ τὴν τελευταίαν τεσσαρακονταετίαν δέου νὰ ἐξακολουθῇ ῥυθμίζουσα τὰς ἐκφράσεις των, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἐμποδίζῃ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκφράζονται. Σήμερον ἡ Γαλλία εἶνε ἅπαξ ἐτιζῶσα, μεθ' ὅλας δὲ τοὺς πολλοὺς αὐτῆς ἐσωτερικοὺς περισπασμοὺς ἐπαγίωσεν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ σχέσει τοιαύτας οἰαὶ καθιστῶσι τὴν ἐμπιστοσύνην ἣν ἡ Γαλλία ἐμπνέει γενικὴν καὶ αὐθεντικὴν. Ἐστῶ καὶ ἂν τὸ παρελθὸν δὲν δύναται νὰ λησμονηθῇ, τὸ μέλλον πάντως δὲν θὰ εἶνε μέλλον ἐνόπλων ἐκδικήσεων. Τί θὰ ἐκέρδαιεν ἡ Γαλλία ἀπὸ πολέμου ἢ ἀπὸ νίκης; Θὰ ἔχανε μόνον τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ὑπόληψιν αἰτινες ἀποτελοῦσι τὴν ἰσχύν της· θὰ ἔχανε δηλαδὴ ὅ,τι ἀπέκτησε διὰ τῆς εἰρημικῆς πολιτικῆς της. Τί θὰ ἐκέρδαιεν ἡ Γερμανία ἀπὸ ἑνα πολέμου; Εἰς πόλεμος θὰ ἦτο μόνον ἐπιζήμιος εἰς τὴν Γερμανίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν, ἵνα μὴ εἴπῃ τις τίποτε περὶ τῶν ἄλλων χωρῶν. Εἴποτε ἡ Ἀγγλία ἐνέκα τὴν Γερμανίαν, ὁ γερμανικὸς στρατὸς ἢ ὁ γερμανικὸς στόλος ἠδύνατο νὰ ἠττηθῇ, ἀλλ' ὄχι ἔθνος ἐξήκοντα ἑκατομμύριων κατοίκων. Δι' ὅλας τὰ σπουδαίας πολιτείας ὁ πόλεμος, δὲν δύναται νὰ εἶνε ἄλλο ἢ ἄκρως ῥιψοκίνδυνος. Ἐν τῇ προόδῳ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν δύο χωρῶν πῶς δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τί ἢ μία ὀφείλει εἰς τὴν ἄλλην; Τὰ δημιουργήματα τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ἑκατέρας ἀνήκουσιν εἰς τε τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα πᾶσαν. Τὰ πάντα ἐν Γερμανίᾳ διαμαρτύρονται κατὰ τῆς ἀποξενώσεως τῆς Γαλλίας. Οἱ γερμανοὶ πολιτευταὶ καὶ διπλωμάται ὅλοι ἐμφοροῦνται τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος. Ὁ Μάρσαλ, ὁ Βύλωφ καὶ ὁ Κάιζερ αὐτός, ὁμιλοῦσι τὴν γαλλικὴν κατὰ τρόπον ὃν ζηλεύουσιν οἱ ἄριστοι τῶν γάλλων. Ἡ Γαλλία καὶ ἡ Γερμανία θέλουσι νὰ ζήσουν. Ἡ Γερμανία ἀυξάνει κατὰ πληθυσμὸν καὶ ἡ Γαλλία κατὰ ζωτικότητα. Αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ διαφορὰ χαρακτήρος μεταξὺ τῶν δύο ἔθνων εἶνε ἐγγύησις συμπνοίας, ὅπως ἡ καταπληκτικὴ

ποικιλία καὶ εἰδικότης τῶν προϊόντων τῶν γαλλικῶν ἐπαρχιῶν διευκόλυνε τὴν ἐνότητα αὐτῶν. Ἀκριβῶς λόγῳ τῶν διαφορῶν τῶν οἱ γάλλοι ποθοῦσι τὴν προσέγγισιν τῶν μὲ τοὺς γερμανοὺς. Ἡ γαλλο-γερμανικὴ συμφιλίωσις εἶδε νὰ εἶνε συμφιλίωσις τῶν δύο κυβερνήσεων, τῶν δύο κρατῶν καὶ τῶν δύο ἐθνῶν. Πρῶτον δέον νὰ ἀναγνωρισθῇ ὅτι ἡ συμφιλίωσις εἶνε εὐκταία καὶ εἶτα νὰ γίνῃ φροντὶς ὅπως ἀποβῇ εὐπρόσδεκτος καὶ φερέτιμος εἰς τὰς δύο χώρας, ἐπὶ τῷ τέλει ἵνα εἶνε εἰλικρινὴς καὶ μόνιμος. Ἀμφοτέρωθεν ἔσται ἀνάγκη νὰ γίνωσι παραχωρήσεις. Ἡ συμφιλίωσις δὲν εἶνε κενὸν ὄνειρον. Ἡ γαλλο-ῥωσικὴ συμμαχία κατ' ἀρχὰς ἐθεωρεῖτο ὡς οὐτοπία ἢ ἰδέα τῆς ἐγκαρδίου συνεννοήσεως μὲ τὴν Ἀγγλίαν ἐχλευάσθη ἢ προσέγγισις μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰταλίας ἐκρίθη ἀνέφικτος ἐν τούτοις πῦσαι αὐταὶ αἱ φιλικαὶ ἐπραγματοποιήθησαν. Πρὸ δέκα ἐτῶν αἱ λέξεις "Διεθνὴς Διαιτησία" προυκίλει μείδιμα· σήμερον ἡ Γερμανία εἶνε ἡ προτείνουσα διαιτησίαν ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ ἐπεισόδιον τῆς Καζαβλάγκας. Πάντα ὅσα αἱ σχέσεις τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Γερμανίας ἀντιπροσωπεύουσιν εἰς ἀπολεσθείσας δυνάμεις φαίνονται ἀναχρονισμός, ἐπίσχες τῆς γενικῆς προόδου τοῦ κόσμου. Τίς ἢ τύχη τῆς προσεγγίσεως μετὰ τινα ἔτη ἀπὸ σήμερον; "Ὅ,τι ἀληθεύει περὶ παντὸς μονίμου πράγματος, θὰ ἀληθεύσῃ καὶ περὶ τῆς γαλλο-γερμανικῆς προσεγγίσεως—θὰ γεννηθῇ ἐν θλίψεσι, θὰ εἶνε προϊόν τῶν θλίψεων τοῦ παρελθόντος. Προσπάθειαι μακραί, καταστροφαὶ ἀναρίθμητοι καὶ ἀμοιβαῖαι θυσίαι ἀναγκαιοῦσι διὰ τὴν γεννησίν τῆς, ἀλλὰ ἡ τελικὴ νίκη ἔσται κατὰ τόσον λαμπρότερα. Ἔσται ἡ ἀληθὴς νίκη, ἢ νίκη ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν, ἢ νίκη τοῦ λόγου· δόξα ἀνεφίμιλλος ἐπιστέφουσα ἐμπρεπόντως πάντα τοὺς θριῦμβους τοῦ πολιτισμοῦ.

ΕΡΓΑΣΙΑΣΤΗΡΙΑ.

Περὶ τοῦ θεσμοῦ τῶν ἐργασιασθηρίων, οἷος ἀπὸ τίνος προκύπτει ἐν ταῖς νομοθεσίαις ἔγραψα ἤδη γενικὰ τινα ἐν προηγουμένῳ τεύχει. Τὸ ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ Τσῶρτσιλ εἰσαχθὲν τελευταίως εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον περὶ Ἐργασιασθηρίων, ἐγκαινίζει τὸν θεσμόν τοῦτον ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τρόπον πειραματικὸν μὲν, ἀλλ' ἐγγυώμενον μόνιμον μέριμναν περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγγλικῇ νομοθεσίᾳ τοῦ μέλλοντος. Κατὰ τὸ ῥηθὲν νομοσχέδιον τὸ ὑπουργεῖον τοῦ ἐμπορίου ἰδρύει καὶ συντηρεῖ Ἐργασιασθηρία καθ' ὅλην τὴν Ἀγγλίαν ἢ ἂν τοιαῦτα ὑπάρχουν ἰδρυθέντα ἐξ ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, τὰ ἐπιβοηθεῖ. Ἡ ἀρχὴ ἢ διέπουσα τὸν θεσμόν εἶνε ὅτι τὸ νὰ εὐρίσκη τις ἐργασίαν τῇ βοηθείᾳ τοῦ κράτους, εἶνε ζωτικόν, πολιτικόν, κοινωνικόν καὶ ἐθνικόν συμφέρον. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι τὸ Κράτος ἐγγυᾶται τὴν εὐρεσιν ἐργασίας εἰς πάντα στερούμενον τοιαύτης, ἀλλὰ σημαίνει ὅτι τὸ Κράτος ἀναγνωρίζει τὴν σπουδαιότητα τῆς ἀνάγκης πρὸς εὐρεσιν. Μέχρι τοῦδε ὁ ἀναζητῶν

ἐργασίαν ἀφίεται εἰς τὰς ἀτομικὰς προσπάθειαις τοῦ ἀναγκαζόμενος νὰ περιέρχεται ἀπὸ ἐργοστασίου εἰς ἐργοστάσιον, ἢ ἀπὸ γραφείου εἰς γραφεῖον καὶ νὰ ἐκλιπαρῇ ὡς χάριν οἰανδήποτε ἐργασίαν. Ἀπὸ τοῦδε δυνάμει τοῦ περὶ Ἐργασιασθηρίων νόμου θὰ μεταβαίη δικαιοματικῶς εἰς τὸν ἐπιστάτην τοῦ ἐν τῇ πόλει τοῦ Ἐργασιασθηρίου, ἂν δὲν ἔχει ἐπιτύχη ἐργασίαν, ἄλλως πως, δηλαδὴ διὰ προσωπικῆς σχέσεως μὲ τὸν ἐργασιαστυάρχην, φερ' εἰπεῖν. Τὸ ὄνομά του οὕτω προσερχομένου θὰ ἐγγράφεται εἰς τὸ μητρώον τοῦ τοπικοῦ Ἐργασιασθηρίου καὶ τὸ μητρώον τοῦτο τῶν ὑποψηφίων ἐργατῶν θὰ φέρεται εἰς γνῶσιν παντὸς ἐργοδότη. Ὁ ἐπιστάτης τοῦ Ἐργασιασθηρίου οὐδὲν ἐνδιαφέρον θὰ ἔχη εἰς τὰς ἐργατικὰς διενέξεις, ἀπεργίας κλπ. Τὸ Ἐργασιασθηρίον ἀπλῶς προσφέρει διὰ τοῦ ἐπιστήμου ὀργανισμοῦ τοῦ ἀμερόληπτου μεσολάβησιν σκοποῦσαν συνάντησιν ἐργάτου καὶ ἐργοδότη ἐπὶ τῇ βάσει ἀνεγνωρισμένων ὄρων πληρωμῆς. Ἀλλὰ πλὴν τούτου, τὸ Ἐργασιασθηρίον προσέτι ἐνεργεῖ καὶ ἀσφαλείας κατὰ τοῦ κινδύνου τῆς ἀεργίας. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ νομοσχεδίου περιλαμβάνονται τινὲς μόνον τῶν ἐργασιῶν, οἷον ἢ τῶν ναυπηγῶν, τῶν τεκτόνων καὶ ἄλλαι, ἀλλὰ ὁ προωρισμός του εἶνε νὰ περιλάβῃ ἅπαντα τὰ εἶδη τῶν ἐργασιῶν. Τὸ Ἐργασιασθηρίον θὰ ἔχη τὴν τάσιν νὰ ἐξισῶνῃ τοὺς μισθοὺς τῶν διαφόρων μερῶν, καὶ ἀναμφιβόλως θὰ παραγάγῃ ἀποτελέσματα εὐκταία ὑπὲρ τε τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἐργοδοτῶν.

ΣΥΜΠΡΑΞΙΣ ΝΕΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ?

Κατὰ τὸν μέγαν ἱστορικὸν τῆς Ῥώμης, τὸν ἰταλὸν Φερρέρο, δημοσιεύοντα προσφάτως μελέτην περὶ Νέρωνος, ὁ θηριώδης οὗτος αὐτοκράτωρ, καίτοι εἶνε ὁ πρῶτος χύσας χριστιανικὸν αἷμα, δὲν πρέπει νὰ τάσσεται μεταξὺ τῶν μεγάλων ἐχθρῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀπ' ἐναντίας, λέγει ὁ Φερρέρο, διὰ τῶν ἐπανελημμένων προσπαθειῶν του ὅπως ἐξαπλώσῃ τὸν ἀνατολισμὸν ἐν Ῥώμῃ, καὶ κυρίως διὰ τῶν καλλιτεχνικῶν του κλίσεων ὁ Νέρων ἀνεπιγνώτως ἐγένετο ἰσχυρὸς συνεργάτης τῆς μελλούσης διαδόσεως τῶν χριστιανικῶν ἰδεῶν. Μὴ λησμονῶμεν ὅτι αἱ ὀμάδες τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ἠσπύσθησαν τὸν Χριστιανισμὸν μόνον καὶ μόνον διότι πρῶτον ἐνεκεντρίσθησαν διὰ τοῦ ἀνατολικοῦ πνεύματος. Ὁ Νέρων καὶ ὁ Παῦλος κατ' ἀρχὰς ἦσαν δύο ἄκραι ἀντιθέσεις· ὁ μὲν, ἢ ἀκρότης τῆς ὑπολαύσεως, ὁ δέ, ἢ ἀκρότης τῆς ἐγκρατείας. Ἀλλὰ βαθμηδόν, διαρρεόντων τῶν αἰώνων, ἀνεδείχθησαν συνεργάται ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ ἔργου. Ἀμφότεροι ἐξηφανίσθησαν ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου, ἀποκοπέντες ὑπὸ τοῦ βιαίου ρεύματος τῆς ἐποχῆς των. Οἱ αἰῶνες διέρρευσαν τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος κατέστη ὁμώνυμον τῆς ἀτιμίας, τὸ δὲ τοῦ σκηνοποιοῦ ἀκτινοβολεῖ δόξαν. Ἀλλὰ ἐν τῷ μέσῳ τῆς παμμεγίστης συγχύσεως ἧτις συνώδευσε τὴν διάλυσιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους, ὅτε οἱ

δεσμοὶ μεταξύ τῶν ἀνθρώπων ἐχαλαρώθησαν καὶ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἐφαίνετο ὑπολέσας τὴν ἰκανότητα τοῦ λογίζεσθαι καὶ ἐννοεῖν, οἱ μαθηταὶ τοῦ Παύλου ἀντελήφθησαν ὅτι οἱ χρυσοχόοι, ὑφανταί, γλύπται, ζωγράφοι, ἀρχιτέκτονες καὶ μουσουργοὶ τοῦ Νέρωνος ἠδύνατο νὰ συναγείρωσι τὰς ομάδας εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ νὰ τὰς πείθωσι νὰ ἀκροῶνται μὲ ὑπομονὴν τὴν διδασκαλίαν τῆς ὑψηλῆς ἠθικῆς τοῦ Παύλου. Τοιαύτη ἡ σύμπραξις μεταξύ τοῦ δημίου καὶ τοῦ θύματος, δι' ἧς ἐγεφυρώθη τὸ χάος τοῦ Μεσαιῶνος καὶ οὕτω ἐκομίσθησαν ἀσφαλῶς ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος εἰς τὸν νεώτερον κόσμον, διὰ μέσου τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἀνεμοζάλης, αἱ οὐσιώδεις ἀρχαὶ ἐξ ὧν ἐπήγαγεν ὁ πολιτισμὸς μας.

ΤΑ ΚΑΤ' ΑΝΤΩΝΙΟΝ ΚΑΙ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΝ.

Ἐπιμελεῖς ἐρευνᾶν ἡγαγον τὸν αὐτὸν ἱστοριοδίφην κ. Φερρέρο νὰ ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ παράδοσις περὶ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου, ὡς δῆθεν θυσιάσαντος παγκόσμιον αὐτοκρατορίαν εἰς τὸν ἔρωτα τῆς Κλεοπάτρας, εἶνε ἐντελῶς μυθική. Ἐν πρώτοις τὰ ἀνευρεθέντα νομίσματα πᾶν ἄλλο ἢ ὠραίαν γυναῖκα μαρτυροῦσι τὴν βασίλισσαν τῆς Αἰγύπτου, δὲν ἦτο δὲ ποσῶς ἔρωσ τὸ ἐλατήριον τοῦ Ἀντωνίου μεταβάντος τῷ 37 π.Χ. εἰς συνάντησίν τῆς, ἀλλ' ἦτο πολιτικὸν σχέδιον ἐπιμελῶς προμελετηθέν. Ὁ Ἀντώνιος ἀπέβλεπεν εἰς κατάκτησιν τῆς Κοιλιάδος τοῦ Νείλου διὰ δυναστικοῦ γάμου τοῦ μὲ τὴν Κλεοπάραν, καὶ εἰς χρησιμοποίησιν τῶν θησαυρῶν τοῦ βασιλείου τῶν Πτολεμαίων, διὰ τὴν περσικὴν ἐκστρατείαν. Ὁ Ἀντώνιος ἐνυμφεῦθη τὴν Κλεοπάτραν, — ἀκριβῶς ὅπως ἔτη τινα πρὶν εἶχε νυμφευθῆ τὴν Ὀκταβίαν, ἀδελφὴν τοῦ μέλλοντος Αὐγούστου, διὰ πολιτικούς λόγους—ἐπὶ τῷ τέλει δηλαδὴ ἵνα διὰ τῶν χρηματικῶν πόρων τῆς Αἰγύπτου, κατακτήσῃ τὴν Περσίαν. Ἡ κατάκτησις τῆς Περσίας ἦτο ὁ τελικὸς σκοπὸς του καὶ τὸ μέγα του Ἰδεῶδες, καθὼς καὶ ἡ ὑπάτη ἐξήγησις πάσης πράξεως αὐτοῦ. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ ὅλη ῥωματικὴ ἱστορία τοῦ Ἀντωνίου καὶ τῆς Κλεοπάτρας καλύπτει μίαν πολιτικὴν συνθήκην. Διὰ τοῦ γάμου ἐκείνου ἡ μὲν Κλεοπάτρα ἐπεζήτησε τὴν στερέωσιν τῆς κλονιζομένης ἰσχύος τῆς, ὁ δὲ Ἀντώνιος τὴν ὑπαγωγὴν τῆς κοιλιάδος τοῦ Νείλου ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς Ῥώμης. Οὔτε εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐκυριεύθη ὑπὸ ἔρωτος ὁ Ἀντώνιος, ὅπως ἐννοήσωμεν τὴν μεταβολὴν ἧτις ἐπῆλθεν εἰς τὸ ἦθος του μετὰ τὸν γάμον του, ὅτε ἐγεύθη τὸν ἀμίμητον βίον τῆς Ἀλεξανδρείας, τὴν χλιδὴν καὶ εὐμάρειαν, τὸν πλοῦτον, καὶ τὴν μοναδικὴν μεγαλοπρέπειαν. Ἀνὴρ δράσεως, λιτὸς παιδιόθεν, σκληραγωγηθεὶς ὑπὸ ἀπερίττου βίου, μεταφέρεται διὰ μιᾶς εἰς τὸ μέσον τοῦ μάλιστα λεπτεπιλέπτου καὶ μάλιστα ἀνεπτυγμένου πολιτισμοῦ τοῦ ἀρχαίου κόσμου, καὶ τυγχάνει τῶν μεγίστων εὐκολιῶν ὧν ἄνθρωπος ποτὲ ἐτυχεν ὅπως ἀπολαύσῃ τὰς ἡδονὰς

ταύτας. Ὅπως θὰ ἐπερίμενέ τις, ὁ Ἀντώνιος ἐμεθύσθη, ἀφουσιωθείς εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ βίου μετὰ παρίνου σχεδὸν πάθους. Κατέληξε νὰ λατρεύῃ τὴν Αἰγύπτου μὲ τόσην θερμὴν ὥστε νὰ λησμονήσῃ τὸ ἔθνος του, καὶ τὴν ἐστίαν τῶν ἐφηβικῶν του χρόνων. Ἡ τραγικότης ὁμῶς, — τραγικότης ὄχι πηγύσασα ἀπὸ ἔρωτα, ἀλλὰ ἀπὸ πολιτικὸν πάθος—δὲν ἐβρίδυνε νὰ ἀρχίσῃ. Ἡ Κλεοπάτρα ἠθέλε νὰ πείσῃ τὸν Ἀντώνιον νὰ μὴ κατακτήσῃ τὴν Περσίαν, ἀλλὰ νὰ δεχθῆ ἀπροκαλύπτως τὸ στέμμα τῆς Αἰγύπτου, νὰ ἰδρῦσῃ μετ' αὐτῆς καὶ τῶν τέκνων των νέαν δυναστείαν, καὶ νὰ δημιουργήσῃ μεγάλην νέαν Αἰγυπτιακὴν Αὐτοκρατορίαν, προσθέτων εἰς τὴν Αἰγύπτου τὰς ἐπαρχίας ἃς ἡ Ῥώμη εἶχεν ἐν Ἀφρικῇ καὶ ἐν Ἀσίᾳ, καὶ ἐγκαταλείπων διὰ παντὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰς ἐπαρχίας τῆς Δύσεως, εἰς τὴν τύχην των. Ἡ Κλεοπάτρα διενοήθη νὰ ὑφαρπάσῃ ἀπὸ τὴν Ῥώμην, διὰ τοῦ βραχίονος τοῦ Ἀντωνίου, τὸ Ἀνατολικὸν Κράτος, ν' ἀναδιοργανώσῃ τὸ μέγα Κράτος τῆς Αἰγύπτου θέτουσα ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸν κορυφαῖον στρατηγὸν τῆς ἐποχῆς, καὶ δημιουργοῦσα στρατὸν ἐκ ῥωμαίων μισθωτῶν διὰ τοῦ χρυσοῦ τῶν Πτολεμαίων. Ἐσκόπει νὰ καταστήσῃ τὴν Αἰγύπτου καὶ τὴν δυναστείαν τῆς κυρίαρχον τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας, μεταθέτουσα εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν τὴν ἡγεμονίαν τοῦ κόσμου τῆς Μεσογείου. Ὁ Αὐγούστος ὁμῶς ἐνίκησεν εἰς τὸ Ἄκτιον ἀνευ δυσκολίας, ἀπλῶς καὶ μόνον διότι τὸ ἔθνικὸν αἶσθημα τοῦ στρατοῦ, ὑβρισθὲν ὑπὸ τῆς ἀπροόπτου ἀποκαλίψεως τῆς προδοσίας τοῦ Ἀντωνίου, ἐστράφη λάβρον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου ὅστις ἠθέλησε νὰ μεγαλύνῃ τὴν Κλεοπάτραν ἐπὶ ζημίᾳ τῆς πατρίδος του. Τότε τὸ νικηφόρον κόμμα, τὸ κόμμα τοῦ Αὐγούστου ἐδημιούργησε τὴν μυθικὴν παράδοσιν τῆς Κλεοπάτρας καὶ τοῦ Ἀντωνίου, τὴν τόσῳ τέρψασαν τοὺς μεταγενεστέρους. Ἡ παράδοσις ἦτο μία λαϊκὴ ἐρμηνεία τοῦ ἀπειλοῦντος τὴν Ῥώμην ἀνατολικοῦ κινδύνου—κινδύνου πολιτικοῦ τε καὶ ἠθικοῦ.

ΤΟ ΙΣΧΥΟΝ ΑΠΑΙΣΙΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ.

Ἄρθρον τοῦ κ. Χαρόλδου Γόρστ.

Τὸ ἰσχυὸν ἐκπαιδευτικὸν σύστημα εἶνε ἐγκληματικὸν καὶ γόνιμον εἰς ἐγκληματίας, κατ' ἀνάγκην δὲ ἐν τῇ φυσικῇ φορᾷ τῆς ἀνθρωπίνης προόδου θὰ μεταβληθῆ ἄρδην. Ὅσῳ περισσότερον ἀναβιάλλεται ἡ ῥιζικὴ μεταβολὴ τόσῳ μεγαλειτέρα ἡ ζημία τοῦ ἀνθρωπίνου Γένους. Αἱ πλείσται τῶν ἀδικιῶν καὶ ἀνισοτήτων τοῦ πολιτισμοῦ ὀφείλονται εἰς τὴν συστηματικὴν πίεσιν καὶ κατάθλιψιν τοῦ ἀτόμου ἐν τοῖς σχολείοις μας. Τὸ ὅλον σχέδιον τοῦ νὰ ἐπιβάλλεται διὰ τῆς βίας γενικὴ ἐκπαίδευσις εἰς ὅλους, καθιστᾷ ἀναγκαῖον τὸν παραγεμισμὸν τῆς διανοίας μὲ φάκτα, μὲ ξένας γνώμας, μὲ ἰδέας ἄλλων, καὶ μὲ δανείους συλλογισμούς. Τὰ σχο-

λεία καὶ ἐκπαιδευτήρια τοῦ πολιτισμοῦ ὅπως σήμερον ἰθύνονται ἀποτελοῦσι ἓνα τῶν μερίστων παραγόντων τῆς ἀνθρωπίνης κακοδαιμονίας. Τὸ κατηγορητήριόν μου κατὰ τοῦ συστήματος τῶν δημοτικῶν σχολείων περιέχει τρία κεφάλαια εἰς ἃ σοβαρὰ προσοχὴ δεόν ν' ἐπισηθῆ. Ἐν πρώτοις τὸ σύστημα τῆς στοιχειώδους παιδείας ἀσκεῖ ἄσπλαγχνον ἀπάτην ἐπὶ τῆς μεγάλης θράδος τοῦ λαοῦ, ὅστις, ἐν τῇ ἀμαθείᾳ του, ἔχει τυφλὴν πίστιν εἰς τὴν πρακτικὴν ἕξιαν τῆς μωρφώσεως ἢ τὰ σχολεῖα ἐπαγγέλλονται ὅτι διδόνται. Ὁ λαὸς πιστεύει ὅτι τὰ τέκνα του ἐφοδιάζονται μὲ ἀπαραιτήτους γνώσεις, αἵτινες θὰ τοῖς χρησιμεύσωσιν ὡς προσόντα εἰς ἕξασθε θέσεις καὶ δι' ἀνύψωσιν ἐν τῷ βίῳ. Αὐτὸ εἶνε παθητικωτάτη πίστις. Ὁ ἥκιστα πάντων κριτικός, ἀρκεῖ νὰ ἔχη τὴν συνήθη νοημοσύνην, γνωρίζει πολὺ καλὰ πύσω μακρὰν τῆς ἀληθείας εὐρίσκειται ὁ λαὸς πιστεύων τοιοῦτο τι. Δεύτερον ἡ θηροσύντης τῶν βρεφῶν εἶνε διπλασία ἢ ὅσῳ ἔπρεπε νὰ εἶνε, διότι τὰ σχολεῖα δὲν διδάσκουν τὰς νέας πὼς νὰ περιποιηθῶσι τὰ τέκνα τῶν ὅτων γίνωσι μητέρες. Ἐπειτα εἶνε ἀναμφισβήτητον τὸ γεγονός, ἐπιβεβαιούμενον ὑπὸ τῶν χρονικῶν τῆς ἐγκληματικότητος, ὅτι ἡ ἄστοχος ἐκπαίδευσις εἶνε πολλίκις ἡ πηγὴ τῆς φαυλότητος. Ἡκιστα δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία τις ὅτι τὸ ἰσχύον ἐκπαιδευτικὸν σύστημα συντελεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν ἐγκληματιῶν. Τρίτον, ἄρρενα καὶ θήλεα πρὸ τοῦ εἰσελθῶσιν εἰς σχολεῖον διηνεκῶς ἀξάνουσιν ὑπὸ ἔποψιν γηθοσύνης, παραγωγικῆς δράσεως, παρατηρητικότητος καὶ τῆς ὀρέξεως τοῦ ἐρευνᾶν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν εἰσελθῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον τὸ πᾶν ἀλλάσσει. Ἡ γηθοσύνη, ἡ δράσις, ἡ δίψα τοῦ εἰδέναι καὶ ἐρευνᾶν, πάντα ταῦτα ἐκλείπουν ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου. Τί ποιητέον λοιπόν; Μία μόνη ὑπάρχει πρακτικὴ μέθοδος δι' ἧς ὁ πρῶτος καὶ ὑπατος σκοπὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ. Οὔτε τὰ ἄρρενα οὔτε τὰ θήλεα πρέπει νὰ στέλλωνται εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, πρὶν ἢ ἐνεργηθῆ προκαταρκτικὴ ἐρευνα τῶν λανθανουσῶν ἰκανοτήτων των καὶ τύσεων. Εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ὑποτίθεται ὅτι διδάσκονται στοιχεῖα γνώσεων οὐσιωδῶς ἀπαραίτητα εἰς πᾶν μέλος τῆς κοινωνίας. Τὰ σχολεῖα ταῦτα συντηροῦνται ἀντὶ δαπάνης ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Ὅση δαπάνη ἐγένετο ἤδη ἐγένετο. Ἀς λησμονηθῆ. Ἐκείνο ὅπερ δὲν συμφέρει νὰ λησμονηθῆ εἶνε ὅτι τὰ σχολεῖα ταῦτα δεόν νὰ κατεδαφισθῶσιν ἄνευ ἀναβολῆς. Καὶ ὅσῳ γρηγορώτερον κατεδαφισθῶσι τῶσῳ συμφερώτερον διὰ τὸ ἔθνος. Τρόπος τις δύναται νὰ ἐξευρεθῆ καθ' ὃν νὰ ἐξακριβώνεται ἡ ἀτομικὴ κλίσις τοῦ παιδίου καὶ νὰ προνοηθῆ ἵνα ἐντὸς τῶν διαστάσεων μεγάλου τινος Ἰδρύματος, δοθῆ πᾶσα εὐκαιρία πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ὅλης παραγωγικῆς δραστηριότητος. Ἐργαστήρια παντὸς εἶδους δεόν νὰ λειτουργῶσιν ἐν τῷ Ἰδρύματι, μαγειρεία, κήποι,

καὶ ἐφ' ὅσον εἶνε ἐφικτόν, καὶ γεωργικὴ ἔπαυλις. Πᾶσα σφαῖρα βιωτικῆς δράσεως δεόν νὰ ἀντιπροσωπεύεται ὅσον εἶνε δυνατόν. Τὰ παιδιά, τοιοιτοτρόπως, ἀπολύονται εἰς πραγματικὸν ζῶντα κόσμον, πλήρη ἐνδιαφέροντος, ἐνθα δὲν θὰ ὑποβάλλωνται εἰς διανοητικὴν καὶ ὑλικὴν καταστολήν, καὶ ἐνθα αἱ κλίσεις των θὰ ἔχωσι πλήρη εὐκαιρίαν ὅπως ἀναπτυχθῶσι καὶ ἀποκαλυφθῶσιν. Ἡ διορρυθμίσις ἐννοεῖται μόνον ὡς σύστημα ἐξακριβώσεως, καὶ ἀρκεῖ νὰ τεθῶσι τὰ παιδιά ὑπὸ δεξιὰν διεύθυνσιν ἵνα ἐντὸς βραχυτάτου σχετικῶς χρόνου, ἐξακριβωθῶσι, γενικῶς εἰπεῖν, αἱ ἰκανότητες ἐκείστου παιδίου. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν βεβαίως θὰ δείξωσι φυσικὴν κλίσιν πρὸς καθαρῶς φιλολογικὴν μωρφώσιν, ἀλλὰ ἡ μεγάλη πλειονότης αὐτῶν, ἣτις θὰ δείξῃ ἰδιοφυίαν διὰ πρακτικωτέρας, καὶ ἐνεργωτέρας σφαίρας, θὰ καταταχθῶσιν εἰς σχολεῖα νέου τύπου, κατὰ λόγον τῶν ἀτομικῶν των χρειῶν. Τὰ ἰδρύματα ταῦτα θὰ διαιρεθῶσι φυσικῶς εἰς διακρινομένας κατηγορίας, ἐκάστης κατηγορίας περιλαμβανούσης τὸ ἴδιον αὐτῆς σύστημα σχολείων καὶ γυμνασίων. Ἐπὶ παραδείγματι μία κατηγορία δυνατόν νὰ περιλαμβάνῃ φιλολογικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς ἐρένας· ἄλλη, μηχανικὰς ἀσχολίας· ἄλλη, τέχνας· ἄλλη, γεωργικὰς ἐργασίας· ἄλλη, βιομηχανίαν, ἐμπόριον, οἰκονομικὰ, ναυτιλίαν, καὶ οὕτω καθεξῆς. Πᾶν ὑγιὲς παιδίον, ἀνήκει, κατὰ προδιάθεσιν καὶ προορισμόν, εἰς γενικὴν τινα σφαῖραν βιωτικῆς δράσεως.

ΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΣΧΟΛΑΙ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ.

Καθ' ὃν χρόνον ἡ Ἑλλὰς συνετάσσετο εἰς βασιλείων, ἡ Δανία ἐκρίνετο ὑπὸ τοῦ κόσμου ὡς θνήσκουσα χώρα, ἂν μὴ ὀριστικῶς ἀποθανούσα. Δὲν εἶχεν ἀναλάβει ἀπὸ τὰ ἐξολοθρευτικὰ ἀποτελέσματα τοῦ πολέμου τῆς μετὰ τὴν Ἀγγλίαν. Ἡ ἀπώλεια τοῦ στόλου τῆς ἐφαίνετο ὡσεὶ συνεπήγετο ἀπώλειαν τῶν πόθων τῆς. Τότε ἀνεφάνη ὁ Γρούνδτβιγ, περιοδεύων καὶ ψέγων τὸν λαὸν ἐπὶ ἀφιλοπατρία, καὶ ἐξεγείρων αὐτὸν ἀπὸ τὴν μοιραίαν ἀπίθειάν του. Ἦτο ποιητὴς καὶ ἔγραψε ἐξεγερτηρίους ἐθνικοὺς ὕμνους, ἀφηγουμένους τὰ μεγαλουργήματα τῶν πατέρων των. Τὸ ἐντεῦθεν ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε μαγικόν. Ἐπῆλθε μεγάλη ἀναβίωσις ἐθνικὴ, κοινωνικὴ καὶ θρησκευτικὴ. Ἰδίως οἱ ἀγρόται ἀνταπεκρίθησαν ἐπιδοθέντες σπουδαίως εἰς τὴν εὔρεσιν τρόπου σωτηρίας τῆς πατρίδος του. Τότε ὁ Γρούνδτβιγ ἐστράφη πρὸς αὐτοὺς συνιστῶν ὀργάνωσιν ἐκπαιδεύσεως. Ἐκ τούτου προέκυψεν ἡ πρώτη Ἀγροτικὴ Σχολή. Οἱ ἀγρόται ἀπεφάσισαν νὰ ἐφαρμόσωσι πᾶσας τὰς ὀδηγίας του, καὶ πραγματοποιήσωσι τὰς ιδέας του. Τῷ 1844 ἰδρύθη καὶ ἄλλη Ἀγροτικὴ Σχολὴ ἐν Ρύδιγκ, ταχέως δὲ ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλαι. Ὁ ἐκπαιδευτικὸς οὗτος ζῆλος τῶν ἀγροτῶν ἀνεκόπη

ὑπὸ τοῦ πολέμου τοῦ 1848, καὶ κατόπιν πάλιν ὑπὸ τῶν γεγονότων τοῦ 1863. Τῷ 1886 ἕτερος ἀπόστολος τῆς δανικῆς ἐθνεγερσίας, ὁ ἰατρὸς Νόρρεγκααρδ ἵδρυσε νέαν Ἀγροτικὴν Σχολὴν ἐν Γέστρουπ. Θυσιάσας λαμπρὸν μέλλον διανοιγόμενον αὐτῷ, ἐγκατέστη μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τοῦ γυναικαδέλφου του εἰς πενιχρὰν καὶ ἄγονον ἐπαρχίαν ταυτίσας τὴν τύχην του μετὰ τῶν παλαιόντων περὶ ὑπάρξεως ἀγροτῶν. Κατέβαλε ὅλα τὰ προκαταρκτικὰ ἔξοδα τῆς Σχολῆς, ἐπὶ πολλὰ δὲ ἔτη συνεισέφερε γενναίως διὰ τὴν συντήρησίν της. Ἄλλοι ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα του, συνέπραξαν δὲ καὶ αἱ δημοτικαὶ ἀρχαί. Ἐν Δανίᾳ σήμερον ὑπάρχουν ἑβδομήκοντα πέντε Ἀγροτικαὶ Σχολαὶ ἐν πλήρει ἀκμῇ, τὸ παράδειγμα δὲ τῆς Δανίας μιμούνται ἡ Νορβηγία, ἡ Σουηδία καὶ ἡ Φινλανδία. Κατὰ τὰ ἔτη μεταξὺ 1844—καὶ 1896, 120000 μαθηταὶ ἐξῆλθον ἐκ τῶν Ἀγροτικῶν Σχολῶν τῆς Δανίας. Σχεδὸν τὸ ἕν τέταρτον τοῦ ὅλου ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Δανίας κατορθώνουσι νὰ μαθητεύσωσιν ἕστω καὶ ἐπὶ πέντε μῆνας εἰς τὰς Σχολὰς ταύτας. Ἡ σχολικὴ περίοδος εἶνε πέντε μῆνες διαρκούσα ἀπὸ 1ης Νοεμβρίου μέχρι 31ης Μαρτίου, ἐντὸς δὲ αὐτῶν τῶν πέντε μηνῶν διδάσκονται ἀρκετὰ ἐφόδια δι' ὀλόκληρον βίον. Τὰ τρία τέταρτα τῶν σπουδαστῶν εἶνε ἐργάται καὶ φέρουσι τὰ αὐτὰ ἐνδύματα ἄπερ καὶ ὅταν ἀροτριώσιν. Βίσι προσέτι καὶ ὀλίγοι γαιοκτήμονες, ἰλιεῖς καὶ ναῦται. Οἱ πλείστοι εἶνε ἡλικίας μεταξὺ εἴκοσι καὶ τριάντα. Ἡ δαπάνη δι' ἐκίστην πενταμηνίαν εἶνε 250 φράγκα, ἐξ ὧν τὰ 50 χορηγεῖ τὸ κράτος. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ ἀγρότης δὲν κερδαίνει πλείονα τῶν 750 φράγκων κατ' ἔτος ἢ ἐξοικονόμησις τῶν 200 φράγκων διὰ τὴν ἐκπαίδευσίν του θὰ γίνεταί ἀναμφιβόλως μετὰ μεγίστης δυσκολίας. Αἱ Ἀγροτικαὶ αὐταὶ Σχολαὶ δὲν εἶνε γεωργικὰ σχολεῖα, ἢ γαλακτοκομεῖα. Οἱ ἵδρυταὶ τῶν Ἀγροτικῶν Σχολῶν ἐπέμειναν ὅτι δὲν ἀπηγεῖτο τεχνικὴ διδασκαλία, ἀλλὰ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ. Παραδείγματος χάριν ὁ Νόρρεγκααρδ ἀνέπτυξεν εἰς τοὺς ἀγρότας τὴν ἱστορίαν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου κατὰ τρόπον διακεντῶντα καὶ γοητεύοντα. Τὰ προτιμώμενα θέματα πρὸς διδασκαλίαν εἶνε ἱστορία καὶ λογογραφία ἰδίως τῆς Δανίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ γυμναστικὴ εἶνε ἀπαραίτητον μέρος τοῦ σχολικοῦ προγράμματος, γινομένη κατὰ τὸ νεώτατον σουηδικὸν σύστημα. Τὰς ἑσπέρας ὁ διδάσκων ἀναγινώσκει ποιήσιν εἰς ἐπήκοον, ἢ ἐκτελεῖ μουσικὴν. Ἡ ὅλη κοινότης οὕτω καθίσταται ὡσεὶ μία οἰκογένεια, καὶ οἱ σπουδασταὶ μεταβαίνουσιν εἰς τὰς ἑστίαις των ὡς ἀπόστολοι μαθήσεως. Τοιουτοτρόπως σήμερον ἐν Δανίᾳ θὰ ἀπαντήσετε χωρικὴν ἢ τις ὀμιλεῖ περὶ Σαιξπήρου μετ' αὐθεντίας, ἢ ἀμαξηλάτην ὅστις γνωρίζει τὰ αἷτια τῆς παρακμῆς τῆς Ρώμης. Οἱ δανοὶ ἀγρόται κρίνουσιν εὐστοχώτερον περὶ τῶν ζητημάτων τῆς βαλκανικῆς

χερσονήσου, παρὰ πολλοὶ τῶν διπλωματῶν αὐτῆς. Ὁ Ψέρνσεν ἰσχυρίζεται ὅτι εἰσὶν οἱ μᾶλλον πεφωτισμένοι χωρικοὶ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἀποτέλεσμα τῆς διανοητικῆς ταύτης ἀναπτύξεως ὑπῆρξεν ὅτι ἡ Δανία μὲ πολὺ μέτριον κλίμα, καὶ μὲ ἔδαφος ἠκιστα εὐφορον, ἀπειλουμένη πρὸ εἰκοσιπενταετίας ὑπὸ πείνης, στερηθεῖσα τὴν κυριωτέραν τῆς ἀγορᾶν ἐν Γερμανίᾳ, κατατρυχομένη ὑπὸ πλημμυρῶν, ξηρασιῶν, ἐπιζωσιῶν, καὶ παντοίων ἄλλων πληγῶν, μὴ ἔχουσα μεγάλους γαιοκτήμονας ἵνα παράσχωσι πρότυπα βελτίονος καλλιεργείας, ἐπέδοθη εἰς ἀνάπτυξιν τῶν ὑπολειφθεισῶν αὐτῆς δυνάμεων, μετέτρεψε τὸ ἔδαφός της εἰς βοσκὰς καὶ κήπους, ἵδρυσεν ἐντὸς πενταετίας χίλια συνεργατικὰ γαλακτοκομεῖα, καὶ γίνεταί πλουσιωτέρα καθ' ἐκίστην. Ἐν ἄλλαις χώραις οἱ μικροὶ καλλιεργηταὶ γίνονται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πτωχοί, ἐνῶ ἐν Δανίᾳ γίνονται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πλούσιοι. Εἰς τὴν ἀναπτυχθεῖσαν διάνοιαν τῶν ἀγροτῶν ἡ Δανία ὀφείλει τὴν παρούσαν εὐπορίαν της. Οἱ δὲ ἀγρόται ὀφείλουσι τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας των εἰς τὰς Ἀγροτικὰς Σχολὰς.

ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.

Τὸ Ἰδεῶδες τῆς συντάξεως τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν εἰς Ὀμοσπονδίαν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης, ὅπως τῆς Ἀμερικῆς, βραδέως, ἀλλ' ὀριστικῶς καλλιεργεῖται καὶ οἱ συνήγοροι αὐτοῦ πληθύνονται. Ὁ σὶρ Μὰξ Οὐαίχτερ, ἐν προσφάτῳ μελέτῃ του περὶ τοῦ θέματος τούτου εἶνε λίαν εὐέλπις ὅτι τὸ εὐρωπαϊκὸν κοινὸν θὰ ἐκδηλώσῃ μετ' οὐ πολλὸν χρόνον τὰς ὑπὲρ τῆς ὀμοσπονδιακῆς συντάξεως συμπαθείας του. Ἡ Συνδιάσκεψις πεφωτισμένων ἀνδρῶν πάσης εὐρωπαϊκῆς χώρας ἥτις ἔμελλε νὰ συγκροτηθῇ τὸν παρελθόντα Μάρτιον ἐν Ρώμῃ, θὰ συγκροτηθῇ προσεχῶς, ὡς ἀποτέλεσμα δὲ αὐτῆς προσδοκᾶται ἢ σύστασις Διεθνούς Ἐπιτροπῆς ἢ ἔργον ἔσται ἢ ὀργάνωσις ὀμοσπονδιακῶν Συνδέσμων ὅπως διαφωτίσῃ τοὺς λαοὺς τῶν διαφόρων χωρῶν. Ἀμα οἱ λαοὶ κατανοήσωσιν ὅτι ἡ ὀμοσπονδιακὴ σύνταξις τῆς Εὐρώπης εἶνε πράγματι τὸ μόνον φάρμακον κατὰ τῆς ἐπικρατούσης καταστάσεως πραγμάτων τῆς ἐπιβαλλούσης ἀφόρητον πίεσιν καὶ ἐξάντλησιν ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ ἔθνους ἐκίστης χώρας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀτόμων, δὲν δύναται λογικῶς νὰ ἀπομείνῃ ἀμφιβολία ὅτι οἱ λαοὶ θὰ ὑσπασθῶσι τὴν λύσιν ταύτην μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Ὁ Γερμανὸς Αὐτοκράτωρ ἐβεβαίωσε τὸν Sir Max Waechter ὅτι οὐδεμίαν θ' ἀντιτάξῃ ἀντίπραξιν εἰς τὰς περὶ ὀμοσπονδίας τῆς Εὐρώπης ἐνεργείας, καὶ ὅτι δὲν θὰ ἐπιζητήσῃ οἰανδήποτε προνομιούχον θέσιν διὰ τὴν Γερμανίαν, ἢ δι' ἑαυτὸν, ἐν τῇ Ὀμοσπονδίᾳ, ὅπως ψευδῶς ἠνείχθη μία γαλλικὴ ἑφημερίς. Ὁ σὶρ Μὰξ ἐπεσκέφθη τὰς κυριωτέρας χώρας τῆς Εὐρώπης,

συνωμίλησε μετὰ τῶν κυβερνητῶν των καὶ τῶν ἡγεμόνων των, τινὲς τῶν ὁποίων μάλιστα ὑπεσχέθησαν αὐτῷ καὶ ἐνεργὸν ὑποστήριξιν. Τὸ πρῶτον βῆμα εἶνε νὰ δημιουργηθῇ κοινὴ γνώμη ἐφ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, ὅπως διανοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν λαῶν, καὶ καταδείξῃ αὐτοῖς τίνα εἰσὶ τ' ἀληθῆ των συμφέροντα. Εἶνε πιθανὸν ὅτι τότε κατὰ πρόσκλησιν μιᾶς ἢ πλειόνων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων θὰ συνέλθωσιν ὅλοι εἰς Συνδιάσκεψιν ἵνα ἐν φιλικῇ ὁλῶς συζητήσῃ διατυπώσωσιν τὴν βίαν καὶ τοὺς ὄρους Εὐρωπαϊκῆς Ὁμοσπονδίας οἷα θὰ ἦτο παραδεκτὴ ὑπὸ πασῶν.

Ἄπαξ αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις διατυπώσωσι τὴν συμφωνίαν των, θὰ προσκαλέσωσι πιθανῶς πᾶσας τὰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς Δυνάμεις εἰς ἐνυτέραν Συνδιάσκεψιν ἵνα ὑποβάλωσιν σχέδιον Εὐρωπαϊκοῦ Σύντάγματος, εἰς τὴν ἔγκρισίν της. Ἡ Βουλὴ τῆς Εὐρώπης κατ' ἀρχὰς θὰ ἦτο βεβαίως Βαβυλωνία γλωσσῶν, ἀλλὰ ταχέως θὰ ἐψήφισε νόμον περὶ ἀποχρώσεως διδασκαλίας ἐν πᾶσι τοῖς εὐρωπαϊκοῖς σχολείοις, μιᾶς γλώσσης προωρισμένης διὰ τὰς συζητήσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Βουλῆς. Τὸ ψηφισθησόμενον Σύνταγμα τῆς Εὐρώπης θὰ βασίζεται ἐπὶ δύο γενικῶν ἀρχῶν· α') μόνιμος Συνδιάσκεψις τῶν Μεγάλων Δυνάμεων θὰ διευθύνῃ πάντοτε τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν, ἐν περιπτώσει δὲ πολέμου, θὰ ἀναλαμβάνῃ καὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν πολεμικῶν ὑπουργείων· β') ἐν κοινῶν δασμολογίῳ δι' ὅλην τὴν Εὐρώπην ἐπὶ βίσεων ἐλευθερευτοῦ ὅσον εἶνε ἐφικτόν. Ἐὰν ἐκ τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ τούτου συστήματος ὀφελήματα θὰ ἦσαν τὰ ἑξῆς· α') εὐρωπαϊκὸς πόλεμος θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ συμβῇ, τοῦ γενικοῦ δασμολογίου καθιστῶντος ὅλας τὰς χώρας μίαν κοινότητα· β') οἰκονομία πέντε δισεκατομμυρίων φράγκων κατ' ἔτος θὰ ἐπετυγχάνετο, τὰ ὅποια ἤδη δαπανῶνται εἰς ἐξοπλισμούς—ἐὰν προσθέσωμεν τὴν παραγωγικὴν δύναμιν τῶν τριῶν ἡμισυ ἑκατομμυρίων ἀνδρῶν, ἢ προσημειωθεῖσα οἰκονομία διπλασιάζεται—οἰκονομία ἐνὸς σχεδὸν δισεκατομμυρίου τὸν μῆνα! γ') τὸ ἐκ τῆς κολοσιαιᾶς ταύτης οἰκονομίας ποσὸν ἐξαπλούμενον ἀνὰ τὰς πολιτείας θὰ ἐπροβίβαζε τὰς ἀνέσεις τοῦ βίου καὶ θὰ ἐνεκαίνιζε πρωτοφανῆ ἐποχὴν ὀλβιότητος· δ') ἡ Ὁμοσπονδιακὴ Κυβέρνησις, καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας θὰ ἐξησφάλιζεν ἐργασίαν εἰς πάντα ἐργάτην· ε') αἱ φυλετικαὶ ἀντιζηλῖαι καὶ ἀντιπάθειαι θὰ ἔπαυον, τὰ δὲ διάφορα ἔθνη θὰ συνέπραττον ἐν Εὐρώπῃ μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας μεθ' ἧς καὶ ἐν Ἀμερικῇ· f') οἰκονομικῶς ἡ Εὐρώπη θὰ ὑψούτο βαθμηδὸν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς Ἀμερικῆς· ζ') ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ ἐπιρροὴ τῆς Εὐρώπης θὰ εἶνε ὑπάτη ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας θὰ δύναται ν' ἀντιστῇ κατὰ οἰασδήποτε ἐξωτερικῆς ἐπιθέσεως εἴτε οἰκονομικῶς εἴτε στρατιωτικῶς.

Ὁ Sir Max εἶνε γνωστὸς οἰκονομολόγος, καὶ ἐμελέτησε τὸ ζήτημα ἐξ ὁλῶς πρακτικῆς καὶ

ἐμπορικῆς ἀπόψεως. Κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Εὐρώπη δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὸν ἐμπορικὸν ἀνταγωνισμὸν τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ πολιτικὸν σύστημα τῆς Εὐρώπης ἐπιπροσθεῖ εἰς τοῦτο, καὶ ἂν δὲν σπεύσωμεν οἱ εὐρωπαῖοι νὰ βελτιώσωμεν τὴν οἰκονομικὴν μας θέσιν, κατ' ἀνάγκην τὰ πρωτεῖα θὰ περιέλθωσιν εἰς τοὺς ἀμερικανούς. Τὸ μόνον φάρμακον ἔγκειται εἰς ὁμοσπονδιακὴν σύνταξιν τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ἐπὶ τῶν δύο προειρημένων ἀρχῶν, τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ τοῦ δασμολογίου.

ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ ΜΕΛΛΟΝ.

(Ἄρθρον τοῦ σοσιαλιστοῦ ἱερέως Κάμπελ.)

Ἐχομεν πράγματι ἐνδείξεις ὅτι ἡ συνείδησις τοῦ ἀτόμου ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ σώματος; Τίς ἄραγε εἶνε ἡ πιθανὴ ἔκβασις τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ὅταν τὸ Γένος φθύσῃ εἰς τὸν ὑψιστὸν βαθμὸν τῆς δυνατῆς ἐπὶ τοῦ πλανῆτου μας ἀναπτύξεως; Τὰ δύο ταῦτα ἐρωτήματα ἔχουσι στενὴν σχέσιν πρὸς ἀλληλα, καίτοι ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν φαίνεται τὸ δὲ δεύτερον ἐρώτημα κέκτηται ἀρκετὰ συγκεκριμένην σπουδαιότητα. Μεταχειρίζομαι τὴν λέξιν “ἐνδείξις” ὑπὸ εὐρείαν σημασίαν. Πᾶν ὅ,τι πείθει τὸν ἐρευνητὴν τῆς ἀληθείας εἶνε ἐνδείξις, ὅ,τι δὲ εἶνε ἐνδείξις διὰ τὸν μὲν, δυνατόν νὰ μὴ ἰκανοποιῇ ἐντελῶς τὸν δέ. Προκειμένου περὶ ἐπιβιώσεως τῆς ἀτομικῆς συνειδήσεως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ σώματος, τὸ μόνον ὅπερ δύναμαι νὰ εἶπω εἶνε ὅτι ἡ περὶ τούτου ἐνδείξις ἦτις θὰ ἰκανοποιεῖ ἰδιοσυγκρασίαν μυχιολογικῶς ὄριμον, δυνατόν νὰ μὴ ἰκανοποιῇ ἰδιοσυγκρασίαν μυχιολογικῶς ἄωρον. Δὲν πταίει ἡ ἐνδείξις· πταίει ἡ ἰδιοσυγκρασιακὴ ἀντίληψις. Τὸ πεδίου τῆς πνευματικῆς πείρας εἶνε πραγματικόν, πολλοὶ δὲ εἰσὶν οἱ πεπεισμένοι ὅτι τὸ πνευματικὸν πεδίου εἶνε ἀνώτερον τοῦ καθαρῶς διανοητικοῦ. Ἡ περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς βεβαιότης ἐπετεύχθη μέχρι τοῦδε ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ πεδίου, ὄχι ἐπὶ τοῦ διανοητικοῦ. Πᾶσα ἐνδείξις ἐπιτυγχανομένη ἐπὶ τοῦ διανοητικοῦ θὰ ἔχη τὴν ἀξίαν της, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ προτιμηθῇ ὡς ἀντικατάστασις τῆς βεβαιότητος τῆς ἐπιτυγχανομένης ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ πεδίου. Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι οἱ ἐρευνηταὶ θὰ ἐπιτύχωσι ἐπὶ τέλους καὶ ὑλικὰς ἀποδείξεις περὶ τῆς ὑπάρξεως ἀσύρκου συνειδήσεως, ἀλλὰ τὸ ἐπ' ἐμοὶ προτιμῶ νὰ βασίζωμαι εἰς τὰς μυχιολογικὰς ἀντιλήψεις τῆς ἀνωτέρας πνευματικῆς πείρας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ δεύτερον ἐρώτημα, φρονῶ ὅτι ἡ Χριστιανωσύνη θὰ δεήσει νὰ ἐπιζητήσῃ νέαν κατανόησιν καὶ νὰ δόσῃ ἐνυτέραν ἐφαρμογὴν τῆς μυχιολογικῆς ἐσχατολογίας τοῦ Εὐαγγελίου ἐνθα, ὡς φερ' εἰπεῖν εἰς τὰ δύο τελευταῖα κεφάλαια τῆς Ἀποκαλύψεως, διαβεβαιούμεθα ὅτι ὁ ὑλικὸς Κό-

σμος, όταν ώριμάση ὁ καιρός, θὰ ἀπορροφηθῆ καὶ μεταμορφωθῆ ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ. Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ προσεδόκων τὴν συντέλειαν ταύτην, ἐσκέπτοντο πάντοτε περὶ αὐτῆς, καὶ ἐπίστευον ὅτι καὶ οἱ μεταστάντες ἐπίσης περιμένουν, ἵνα πάντες οἱ σωθέντες εἰσέλθωσιν εἰς τὴν νέαν ζωὴν. Ἀναμφιβόλως εἶχον δίκαιον. Ἡ Ἀνθρωπότης βαδίζει πρὸς μέγαν τινα σκοπὸν, σκοπὸν ὑψηλότερον τῆς τελειοποιήσεως χωριστῶν ἀτόμων. Μία γενεὰ ἐξακολουθεῖ βαδίζουσα ἐκεῖθεν ὅπου ἄλλη παύει βαδίζουσα, καὶ οὕτω ἐκτυλίσσει τὴν θείαν ιδέαν κατὰ τι πληρέστερον. Ἡμέραν τινὰ ἡ θεία ιδέα θὰ πραγματοποιηθῆ διὰ ἀνθρωπίνης κοινωνίας ὡς ἔγγιστα ἐντελούς ἐφ' ὅσον αἱ γῆναι ἀτέλειαι καὶ οἱ ἐγκόσμοι περιορισμοὶ τὸ ἐπιτρέπουν. Εἶνε ἔλλογον νὰ πρεσβεύωμεν ὅτι αἱ γενεαὶ αἵτινες ἐξέλιπον ἐντεῦθεν, δὲν ἐσταμίτησαν ἐν ἄλλῃ σφαίρᾳ, καὶ ὅτι ἐξακολουθοῦσι νὰ ἐνδιαφέρονται εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐξελίξεως θεανθρωπίνου Γένους. Οὕτως ἐννοεῖ τὸ πρᾶγμα ἡ Καινὴ Διαθήκη, βλέπουσα αὐτὸ ἀπὸ ἀχανοῦς τοῦ Σύμπαντος ἀπόψεως, καὶ προαγγέλλουσα ἡμῖν τὴν συντέλειαν καθ' ἣν ἡ ὕλη θὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα, τὸ φαινόμενον εἰς τὸ νοούμενον, πάντων ἐφεξῆς λαμβανόντων πλήρη συναίσθησιν ἐνότητος μετὰ τῆς ἀληθοῦς, ἀφθάρτου, αἰωνίας Ζωῆς.

Εἰσὶ πολλαὶ περιπτώσεις ἀναφερόμεναι ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ἅς ἄριστα δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ παραλληλίζων αὐτὰς μὲ περιπτώσεις τοῦ καθημερινοῦ βίου. Λάβωμεν τὰ ἐν κεφαλαίῳ Θ' τῶν Πράξεων, ἐνθα Σαῦλος ὁ ταρσεύς, τυφλὸς καὶ μονήρης, προσεύχεται διαθέρμως ζητῶν ὁδηγίαν καὶ ἄρωγὴν. Χριστιανὸς τις ὀνόματι Ἀνανίας μυχιολογικῶς ὠθεῖται νὰ ἐπισκεφθῆ τὸν Σαῦλον, καὶ τὸν ἐπισκέπτεται, καίπερ ἀποστέργων ὡς ἐκ τῆς ἐντυπώσεως ὅτι ὁ δεινὸς διώκτης τοῦ χριστιανισμοῦ δὲν ἦτο πιθανὸν νὰ προσηλυτισθῆ. Ἐν τούτοις πηγαίνει, καὶ ἀνακαλύπτει ὅτι ἡ ὄψησις ὅπως ὑπάγη εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς προσευχῆς τοῦ Σαύλου. Τὸ πιστεύω διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον ὅτι καθ' ἡμέραν μοῦ συμβαίνουνσι παρόμοια, συνωδὰ βεβαίως πρὸς ἐπενέργειαν, παρομοίου εἶδους δυνάμεως. Πρὸ δύο ἡμερῶν εἰς ἐργάτης τῶν ἀνθρακωρυχείων τῆς ἐπαρχίας Δώραμ μοῦ ἔγραψε λέγων ὅτι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ἔχων εἰδικῶς ἀνάγκην ὁδηγίας ἐπὶ θέματος τινός, ὠθεῖται εἰς δημοσιεύματα ἐνθα εὐρίσκει ἐκφράσεις μου διδούσας τὴν ἀπαιτουμένην ὁδηγίαν. Ὁ ἐργάτης αὗτος εἶνε συνάμα καὶ ὁδηγὸς ἄλλων ὡς ἐξάγω ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι διεξάγει μακρὰς καὶ ἐνθέρμους συζητήσεις μετὰ τῶν λοιπῶν ἐργατῶν εἰς τὸ βάθος τοῦ ἀνθρακωρυχείου. Δὲν εἶνε, λέγει, δυνατόν νὰ προέρχεται ἀπὸ ἀπλήν σύμπτωσιν τόσῳ συχνὰ ὅτι ὠθεῖται νὰ ἀναγινώσκῃ τοὺς ἀπὸ τοῦ ἀμβωνας λόγους μου καὶ συμφωνῶ μὲ τὴν κρίσιν του ταύτην. Ἡ θεωρία του περὶ τοῦ φαινομένου τούτου εἶνε ὅτι διάνοιαι αἱ ὁποῖαι μυχιολογικῶς

εὐρίσκονται ἐν γαρρort δυνατόν νὰ ἐπιδρῶσιν ἐπ' ἄλλήλων ἀνεπιγνώτως, ὅπως οἱ χωριστοὶ ἀποδεκτῆρες τοῦ ἄσυρμάτου τηλεγράφου. Ἀκριβῶς οὕτω, ἀλλὰ δὲν εἶνε τούτο μόνον ὅσον καὶ ἂν εἶνε ἀξιοθαύμαστον. Ὅπισθεν πάντων εἶνε ὁ νοῦς, καὶ ἡ θεία στοργὴ ἢ δονοῦσα μεταξὺ ψυχῆς καὶ ψυχῆς ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν ἐπίκλησιν τῆς ἀνθρωπίνης ἀνάγκης, ὅπως ὁ αἰθῆρ ὁ κομίζων τὴν ἠλεκτρικὴν δύναμιν ἀπὸ σημείου εἰς σημεῖον ἐν τῷ ὁρατῷ σύμπαντι. Πλήν τῆς εἰρημένης ἐπιστολῆς τοῦ ἐργάτου τῶν ἀνθρακωρυχείων ἔχω λάβει πλήθος μαρτυριῶν εἰκονιζουσῶν τὴν ἐπενέργειαν τοιαύτης δυνάμεως. Ἡχθην ἐσχάτως νὰ πιστεύω ὅτι πᾶς ἐπιδιδόμενος εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ γένους του, ἔχει ἀχανὲς ἀκροατήριον ἀόρατον καὶ ἀναριθμήτους ἀοράτους συναρωγούς, ὅσω ὀλίγοι καὶ ἂν εἶνε οἱ ὁρατοὶ πρὸς οὓς ἀπευθύνεται. Εἰς τὸ βάθος τοῦ εἶναι ἡμῶν ἡ ἀνθρωπότης εἶνε μία καὶ ἰδιαίρετος, πᾶν δὲ ὅ,τι θίγει ἕκαστον, θίγει ἀναποδράσεως ὅλους.

Μεγίστου ἐνδιαφέροντος εἶνε τὸ λεγόμενον δοκιμαστικὸν σύστημα (Probation System), ὅπερ ἀνεπτύχθη ἐν τῇ ποινικῇ νομοθεσίᾳ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἰταλίας. Ἐν συνικφείᾳ μὲ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης λειτουργεῖ σῶμα ἐγκρίτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν αὐθορμήτως προσφερομένων νὰ ἐξασκήσωσι τὴν προσωπικὴν των ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν καταδικαζομένων διὰ ἐλαφρὰ ἀδικήματα παίδων. Ἄμα τῇ ἀπαγγελίᾳ τῆς καταδίκης, προσερχομένου ἐνὸς τῶν ἐπιτετραμένων τοῦ σωματείου τούτου, ἀνωστέλλεται ἡ ποιὴ καὶ ὁ καταδικασθεὶς θεωρεῖται ἐλεύθερος ὑπὸ τὸν ὅρον τὰ τελέσῃ ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ σωματείου τούτου. Ἡ ὀργάνωσις τοῦ σωματείου εἶνε τοιούτη, ὥστε ὁ νεαρὸς ἐγκληματίας περιόσσεται εἰς συνθήκας οἰκογενειακῆς καὶ φιλικῆς περιποιήσεως, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως δοθῆ εἰς τὸ ἦθος του ἡ προσήκουσα διεύθυνσις. Εἴποτε ὅμως διαπράξῃ ἐκ νέου ἀδίκημα ἢ ἀνασταλείσα ποιὴ ἀναβιοῖ καὶ προστίθεται εἰς τὴν διὰ τὸ νέον ἀδίκημα καταγνωσθεῖσαν. Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ θεσμοῦ τούτου ἀναγράφονται ὡς ὑπέρτερα πάσης προσδοκίας. Ἰδίως ἀκμάζει ἐν Ἰνδιανοπόλει τῆς Ἀμερικῆς ἐνθα λειτουργεῖ καὶ δικαστήριον ἀρμόδιον νὰ δικάζῃ παῖδας, τοῦ ἰσποῦ ἢ δικουνημία εἶνε ὅλως ἄλλοια τῆς τῶν λοιπῶν δικαστηρίων ῥυθμισθεῖσα ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰς χρεῖας τῆς νεανικῆς ἡλικίας. Ἐν Ἰταλίᾳ ὁ δοκιμαστικὸς θεσμὸς εἰσῆχθη τῷ 1906 τῇ πρωτοβουλίᾳ δρακὸς νεαρῶν Ἰταλῶν διδασκῶν τῆς νομικῆς. Ἦτο δόσημαντος ἡ ἀπαρχὴ τοῦ κινήματος τούτου ἐμπνευσθέντος ὑπὸ τῆς ἀμερικανίδος Lucy Bartlett, καὶ ἐπιχειρηθέντος ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ εἰκοσι προσώπων. Ἡ εἰκοστὰς ὅμως αὕτη ἀπέβη σπουδαῖος μαχλὸς διότι ἡ ἐταιρεία ἦν ἀπετέλεσαν τῷ 1906, σήμερον ἀριθμεῖ 300 μέλη καὶ περιλαμβάνει διασήμους νομομαθεῖς, γερονσιαστὰς, βουλευτὰς καὶ ὑπουργούς. Τοῦ ἔργου αὐτῆς ἐγένετο οὐσιώδης μνεῖα ἐν τῇ Βουλῇ καὶ ὁ Δῆμος τῆς Ῥώμης παρεχώρησεν αὐτῇ δωρεὰν μέγαρον. Τὸ Μιλᾶνον, τὸ Τορίνον καὶ ἡ Φλωρεντία ἐμιμήθησαν τὸ παράδειγμα τῆς Ῥώμης καὶ ἤδη ὁ θεσμὸς λειτουργεῖ καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν λίαν εὐδοκίμως. Ῥητέον προσέτι ὅτι ἐν Ἰταλίᾳ ἰδρύθησαν καὶ δύο δικαστήρια ἀρμόδια νὰ δικάζωσι παῖδας.

(Ἐκ τοῦ προσφάτως ἐκδοθέντος βιβλίου τοῦ κ. Δρακοῦλη Ἐγκληματικότης καὶ Ἀνθρωπισμός.)

ΑΥΤΟΚΑΤΑΚΤΗΣΙΣ.

(Άρθρον τοῦ F. J. Van Halle.)

Κατάκτησον σαυτόν, ἰδοὺ τὸ ἔργον ὅπερ κεῖται ἐνώπιον παντὸς ἀνθρώπου πρὸς ἐκτέλεσιν, ἐν ἐπιγνώσει ἢ ἀνεπιγνώτως, εἴτε θέλει εἴτε μή. Τὸ ἀπαιτεῖ ἐπιτακτικῶς νόμος τῆς φύσεως καθ' οὐ οὐδεὶς δύναται ν' ἀντιστῆ, καὶ πρὸς ὃν πάντες ὀφείλομεν νὰ ὑποταχθῶμεν· νόμος παρασύρων ἡμᾶς ἄκουτας ὁσάκις δὲν βαδίζομεν κατὰ τὰ κελεύσματά του, ὅτε ἀκριβῶς ἐπέρχεται τὸ ἄλγος τὸ ὁποῖον μᾶς γνωστοποιεῖ ὅτι παρέβημεν τὸν νόμον. Τὸ ἄλγος καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον δεινὸν καθ' ὅσον ἀντιπράττομεν καὶ ἀρνούμεθα ὑπακοήν. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἔχη φθάσει τις εἰς μέγα ὕψος ἀναπτύξεως ὅπως ἀναγνωρίσῃ ὅτι ὑφίστανται ἐνδον ἡμῶν δύο στοιχεῖα παλαιοντα κατ' ἀλλήλων· τὸ ἓν καλεῖται ἀνώτερον στοιχεῖον τὸ δὲ κατώτερον. Τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα ἄλλως ὀνομάζονται ἀτομικότης καὶ προσωπικότης. Ἡ μὲν εἶνε ὁδηγὸς καὶ σύμβουλος τῆς δέ, μόνον ὅτι ἡ προσωπικότης δὲν φαίνεται πάντοτε στέργουσα ν' ἀκούῃ τὰς παραινέσεις τῆς ἀτομικότητος, ἀλλὰ προτιμᾷ κατὰ τὸ πλεῖστον νὰ δρᾷ ὡς βούλεται, κωφεύουσα εἰς τὰς παραινέσεις τῆς πρεσβυτέρας ἀδελφῆς, ἐπειδὴ δὲ ἔχει ἀποχρῶσαν σύνεσιν περιπίπτει εἰς ἀτυχίας. Τότε ἡ ἀτομικότης ἐπωφελεῖται τῆς περιστάσεως καὶ λέγει. "Ἐὰν ἠκολούθεις τὰς παραινέσεις μου δὲν θὰ περιέπιπτες εἰς αὐτὸ τὸ ἀτύχημα· ἐντούτοις σοῦ τὸ εἶχον εἶπει, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησες νὰ με ἀκούσης." Ἐὰν τὸ μάθημα ὑπῆρξεν ἄρκετὰ πικρὸν, ἡ προσωπικότης ἀπαντᾷ "Οὐδέποτε πλέον θὰ μοῦ συμβῆ τοιοῦτο τι." Ἀλλὰ πρὶν φθάσῃ εἰς τόσον σημεῖον συνέσεως ὥστε νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι εἶχεν ἄδικον, τὸ σύμβαμα ἐδέησε νὰ ἐπαναληφθῆ πλειστάκις, διότι σημειωτέον ὅτι ἡ προσωπικότης εἶνε ἰσχυρογνώμων ὡς ἡμίονος. Ἡ αὐτοκατάκτησις συνίσταται εἰς τὴν πλήρη δεσποτείαν τῆς ἀτομικότητος ἐπὶ τῆς προσωπικότητος. Ἡ προσωπικότης δέον νὰ καταστῆ πιστὴ ὑπὲρ τῆς ἀτομικότητος, καὶ νὰ μὴ ἀντιτάσῃ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀντίστασιν, ἀλλὰ νὰ ἐκτελῆ καταλεπτῶς πάντα τὰ κελεύσματα αὐτῆς. Ὁ ἀνθρώπος ὅστις ἐφθασεν εἰς τὸν βαθμὸν τούτου τῆς ἀναπτύξεως, εὐρίσκειται ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ μετὰ τὸ περιβάλλον, πάντες δὲ οἱ νόμοι τῆς φύσεως ὑπείκουσιν εἰς αὐτὸν. Εἰς ἄριστος τρόπος ὅπως κατορθώσῃ τις τὴν κατάκτησιν τοῦ κατωτέρου τούτου στοιχείου, εἶνε τὸ νὰ τὸ θεωρῆ ὡς ἀνεξάρτητον ἑαυτοῦ, τοῦ πραγματικοῦ δηλαδὴ ἑαυτοῦ, ἢ, ἄλλως, ὡς παιδίον ὅπερ ὀφείλει νὰ ἐκπαιδεύσῃ, παιδίον ἔχον κακὰς ιδιότητας καὶ πολλὰ ἐλαττώματα ἅτινα πρόκειται νὰ ἄρῃ. "Ἴνα λάβῃ γνώσιν αὐτοῦ, ὀφείλει νὰ τὸ παρατηρῆ εἰς ὅλας τὰς ἐνεργείας του, νὰ τὸ σπουδάξῃ παντοιοτρόπως, ὥστε νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὰς περιπτώσεις καὶ τὰς συνθήκας καὶ τὰ αἷτια τῶν ἐκρίζωτέων ἐλαττωμάτων. Κέκτηται ὁμως καὶ καλὰς ιδιότητας, ἅς δέον νὰ ἐνθαρρύνῃ παρέχων αὐταῖς

τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀναπτυχθῶσιν. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς αὐτὸ ἐργασίαν ὑπερβαίνουσαν τὰς δυνάμεις του. Πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ γραμμὴν τινα μεθοδικήν, ἀκριβῶς ὅπως προκειμένου περὶ παιδίου ἐν τῷ σχολείῳ, ἐνθα εἰς τὴν πρώτην τάξιν δὲν ἀρχίζομεν διδάσκοντες γεωμετρίαν, οὔτε φιλολογίαν, ἀλλ' ἀρχίζομεν ὑπὸ τὸ ἀλφάβητον καὶ τοὺς ἀριθμούς. Κατόπιν θὰ προχωρήσῃ εἰς ἀνωτέραν τάξιν μέχρις οὐ τελειοποιηθῆ εἰς τὸ ἐκπαιδευτικὸν πρόγραμμα. Ἐὰν δυνηθῶμεν νὰ ἐπιβύλλωμεν εἰς τὴν προσωπικότητά μας τὴν μεθοδικὴν ταύτην γραμμὴν, ἢτοι διαγωγὴν, παρατηροῦντες αὐτὴν ἀπαύστως, ἐπιπλήττοντες αὐτὴν ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἀναγκάζοντες αὐτὴν νὰ μᾶς ὑπακούῃ, τότε βεβαίως θὰ κατορθώσωμεν νὰ δόσωμεν εἰς αὐτὴν ἐντὸς ὀλίγου χρόνου καλὴν ἀνατροφὴν. "Ὅλαι αἱ προσωπικότητες δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν τῆς μορφώσεως· εἰσὶ πολλαὶ αἴτινες ἔχουσι νὰ μύθωσι τὰ πρώτα μαθήματα, ἐνῶ ἄλλαι εἶνε πλέον προχωρημέναι, τοῦθ' ὅπερ εἶνε ὁ λόγος οὐ ἔνεκα τινὲς φαίνονται προοδεύουσαι ταχύτερον τῶν ἄλλων. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν πρόκειται νὰ ἐκτελέσωμεν τὸ ἔργον τοῦ γείτονός μας, καὶ ἐπειδὴ ἕκαστος ἔχει τὸ ἰδικόν του ἔργον νὰ ἐκτελέσῃ, περὶ αὐτοῦ καὶ μόνου ὀφείλει ἕκαστος νὰ ἀσχολῆται, διότι ἂν θελήσῃ νὰ ἐκτελέσῃ καὶ τὸ τοῦ γείτονος, τότε θὰ διεξαγάγῃ κακῶς τὸ ἰδικόν του. Μεταξὺ τῶν ἀνθρωπίνων λειτουργιῶν ὑπάρχει μία κατηγορία περιλαμβάνουσα τοὺς στοχασμούς μας. Ἡ κατηγορία αὕτη εἶνε ἡ σπουδαιότερα, καίτοι οἱ πολλοὶ δὲν ἀντιλαμβάνονται τὴν σπουδαιότητα τῆς λειτουργίας ταύτης ἥτις ἰθύνει καὶ κυβερνᾷ τὰς ἄλλας. Ὁ λαμπρότερος τῶν ὀδηγῶν οἱ ὅποιοι ποτε ἐγράφησαν πρὸς ὑποβοήθησιν τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπου, ἡ Βαγαβὰδ Γίτα περιέχει τὴν ἐξῆς ῥῆσιν "τὸ νοητικόν, ἐξ οὗ παράγονται οἱ στοχασμοί, εἶνε ὁ ἀναξ τῶν αἰσθήσεων ὁ μέγας καταστροφεὺς τοῦ πραγματικοῦ ὁ ἐξ οὗ παράγεται ἡ πλάνη." Πράγματι μήπως δὲν εἶνε οἱ στοχασμοί μας οἱ ὅποιοι προξενοῦν ὅλα τὰ δεινὰ μας, ὅλας τὰς ἀθλιότητας ἡμῶν ὅλας τὰς ὀδύνας ἡμῶν; Οἱ στοχασμοί μας ἐπίσης εἶνε οἱ ἐμποδίζοντες ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἰδίαν ἡμῶν φύσιν. Ἐὰν οὕτω λοιπὸν ἔχη τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐὰν ποθῶμεν νὰ μάθωμεν τὸν τρόπον τῆς αὐτοκατακτῆσεως, τότε πρὸς αὐτοὺς δέον νὰ στραφῶμεν, καὶ δύναμαι νὰ συνοψίσω ὅσα εἶπον διὰ τοῦ ἀξιώματος ὅτι ἡ τέχνη τῆς αὐτοκατακτῆσεως συνίσταται εἰς τὴν δεσποτείαν ἐπὶ τῶν στοχασμῶν μας. Ὁ κατορθώσας αὐτοκατάκτησιν εἰσδύει εἰς τὸ βασίλειον τῆς εἰρήνης, εἰς τὸν πνευματικὸν Κόσμον, μόνος δὲ σκοπὸς καὶ πόθος αὐτοῦ εἶνε νὰ διδάξῃ τοὺς ἄλλους, δι' ὅλων τῶν δυνατῶν αὐτῷ μέσων, τὴν ὁδὸν τὴν ἀγούσαν εἰς τὴν εἰρήνην, ἵνα εἰς τὸ βασίλειον αὐτῆς εἰσέλθωσι πάντες ὅσοι αἰσθάνονται ὅτι ἔχουσι τὸ θάρρος καὶ τὸ σθένος.